

Лезги

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

Тебрик

Играли дагъустанвияр! За квэз Гатфарин ва Зегъметдин югъ - жуъреба-жуъре пешейрин в несилин зегъметчирин рейсадвилин сувар, къени краал ва зегъметда агалкун-рал руыгламишзавай сувар риклин сидкъидай мубаракзава!

И юкъуз чна зегъметчи инсандин баркалла лугъзува, зегъметчи коллективин агалкун-нрал раижзава, и югъ чна риклер къетен гъссер аваз къаршилишава, и сувар вич галачиз хизандин хушбахтал, улькведдини республикадин гележек фикирдиз гъз теже-дай ислягвалинни яратмишунрин лишан эхир.

Вахтар дегиш жезва, амма чи къилин ивирап - ислягвал, къенивал ва адаптлувал - дегиш тахъана къуватда амукъава. Дагъустанвиро риклин сидкъидай чалишшишвилер авунин нетижада республикади эхиримки йисар экономика виллик тухунин, инвестицияр желб авунин, гражданрин агъвалувал хажунин барадай авай вири мумкинвилерикай активдаказ менфят къачува. Зун инаниш тирвал, саналди тир чалишшишвилералди чавай чи республика абад хъун таъминариж жеда.

Заз вири дагъустанвирох ислягвал ва хушбахтал, Дагъустандинни Россиядин абадвал патал яратмишунрин къалахда гележеданы агалкуннар хъана кланзана!

Дагъустан Республикадин Къил

Р.АБДУЛАТИПОВ

1920-йисалай акъатзава

N 17 (10714) хемис 28-апрель, 2016-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 10 манат

Мамед Абасов Москвада авай дагъустанви жегъилрихъ галаз нубатдин сеферда гурушиш хъана

Депутатдихъ галаз ачух съгъбет

Мурат ШИХАГЬМЕДОВ

Алай вахтунда чи улькведи четин девир кечирмишавайди, Россиядин халкъдиз гъарса патахъяй басрухар гуз алахънавайди сир туш. Инал экономический санкционный, экстремизмдикай, политический къурусьрикай, Россия инсанрин ивиар экъичдай чурукъриз ялунин чалишшишвилерикай лугъун герек къевза.

Ихтиин татугайвилер жегъилри иллаки гзаф хидаказ гъиссава. Жегъилриз гъукум гъиле авай ксар чин эрзиманрин, мурадрин гъавурда тъатунин патахъяй еке иғтияж ава.

И кар диндин экстремизмдиз акси женигнин эвлемиж сенгеррал алай Кеферпатан Кавказдин, гъа гысабдай яз Дагъустандин, жегъилриз иллаки гзаф дөрежада талукъ я.

Дагъустан - им виче ақалтзавай несилизриз тербия гүнин адет хъанвай къурулушар чирвилер, тербия гүнин советрин къайдайри эвз авур регион я. Амма Советрин Союз чыладалай гурусьни чирвилер, тербия гүнин советрин системадин чыдал гъич са затын атанач. Жегъилар чеб-чинин ихтиярда гътна. Нетижада ида гъакъыки ивирап фа-

шалбуру эвз авунал, тахсиркарвилерин къадар лап артух хъунал, чирвилер, тербия гүнин, ақалтзавай несилин мединивилин дережа агъуз аватунал гъана. И крап себеб яз къвердавай гзаф жегъилар нағъякъан таблигъят тухузвайбурун чилина гъатиз башламишна. Мефтлериз чуру патахъяй таъсиринаш жегъилри гурусьнилай бандитрин къанунсуз тешкилаттин жергеяр ахцүриз, террористилин гъерекатар къиле тухуз, исляг агъалияр чандиз къаст ийиз рекъиз хъана.

Дугъри я, исята вахтар хъсан патахъ дегиш жезва. Государстводин виллик-къилик квай ксари чи Россиядин жегъилрик еке умудар кутазва. Имни ақалтзавай несилин галаз гъукумдин векилри хузвай алақъаяр ерилубур, нетижалубур жеда, хъсан адетар несилярлар гаражарунин къайда пайгардик акат хъийда лагъай чал я. Вири чайра и къалахар лазим тир ериш аваз къиле физвач жеди, амма гъалар хъсан патахъ дегиш жезвайдашай инаншишвилелди лугъуз жеда.

Гъа икъ, 20-апрелдиз улькведен меркезда яшамиш жезвай дагъустанви жегъилар Государстводин Думадин депутат, Лезгийрин федеральный милли культурный автономия-

дин (ФЛНКА) вице-президент **Мамед АБАСОВАХЪ** галаз нубатдин сеферда гурушиш хъана.

Гуруьшдин сад лагъай паюна РД-дин Госдумадин депутат яз Мамед Абасова гъам федеральный, гъам республикадин дережайра аваз тухузвай къалахдин кар алай терепфар веревирдна. Жегъилрин суалприз жавабар гудай чавуз депутатди Дагъустандин районра вичин иштираквал аваз умурдиз бажармишавай са жерге яшайишдин ва бизнес-проекттай съгъбетна.

Къейд авун лазим я хъи, и мярекатда иштиракзай вирибурувай гуруьметлу муъмандиз чи итих ийизвай суалар гуз жезвай. А суалар гъам Дагъустанда гъакъикъатда авай гъалариз (образовандин системада ва жегъилриз талукъ политика) гъял таунвай месэлайриз из экстремизмдиз, къильди-къилди дестейри анжак чин хуси итижрих ялуниз, коррупциядиз ва са жерге маса татугайвилериз), гъамни къилдин, тайин душушриз (Дербентда налогар вегъинин месэлайриз, республикада гъвечи ва юкъван бизнесдихъ галаз алақъалу яз къилдин

► 2

**Риклин
сидкъидай
мубаракна**

РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъди хабар гузайвал, 21-апрелдиз РД-да къанун-къайда таъминарунин рекъяй Координационный совещанидин заседание къиле фидай чавуз РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин Руководитель Исмаил Эфендиева РД-дин премьер-министр Абдулсамад ГъАМИДОВАЗ Дагъустандин Къил Рамазан Абдулатипован тъварунхъай 50 йисан юбилей мубаракна.

Вичин табрица Рамазан Абдулатипова государстводин жавабдар къуллугърал алас Абдулсамад Гъамидоваш къалахда хъай лайих-лувилер, адан пешекарвал, "обществодин ва государстводин виллик вичин буржи, жавабдарвал вини дережада аннамишавай кас" яз, адан инсанвилин ерияр къейдна. Республикадин Къили Абдулсамад Мустафаевичаш РД-дин Гъукуматдин Председателдин къуллугъдал алас тухузвай гзаф терефрин къалахда гележеданы агалкуннар, мъякем сагъламвал ва хушбахтвал хъана кланзавайди къалурна.

Къейд ийин, республикадин виллик лайих-лувилерай ва гзаф йисара беъзерлудаказ къалахунай Абдулсамад Гъамидоваз РД-дин Къилин 2016-йисан 20-апрелдин Указдалди "Хайи чил клан хъунай" РД-дин гуруьметдин лишан ганва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективини Абдулсамад Мустафаевичаш 50 йисан баркаллу юбилей риклин сидкъидай мубаракзава.

ОБЩЕСТВО

Яшлу несилин риклер Гатфарин ва Зегъметдин югъ экъу, шад, садвилин, дуствилин, умудлувилин сувар хъиз ама ва 1-2-майдин йикъяра абур чин веледар, хтулар галаз күчейриз, паркариз экъечизава, 1-Майдин суварикай съгъбетар ийизва.

► 3

ОБЩЕСТВО

РД-дин Гъукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къаривова Чернобыльдин мусибат экологиядин жиъетдай XX асирдин лап еке бедбахтилирекай сад яз гъисабзавайди, зиянар хъайбүрз социальный рекъяй къумекар гузайдини къейдна.

► 20

Депутатдихъ галаз ачух сүгъбет

1 ◀

ксарин вилик акъваззавай месэлайриз) талукъбур тир. Гурууш кыиле фидай чавуз бязи ксари анжак чин умурдиз талукъ суаларни гана.

Лагъана кланда хьи, вилик эцигай вири суалриз Мамед Абасова риклин сидкыдай, къве фикир хкат тийидайвал, ачухдаказ жавбар гана. Гурууш лап итижлуди хъана. Бязи вахтара раҳунар лап къизъин жевзай, амма депутатди вичин лайхлувал агъз вегъенач.

Дагъустандин жегъилприн Ассоциациядин активистри са къадар түнтални авунихъ себебар авай: жегъилар общество патал гзаф важибул тирдан патахъай официальнидаказ раҳунар гзаф авунатлани, абурун дердийриз са акъван фикир гузвачир, абурухъ галаз дузыгъун алақъада гъатзавачир. Абуруз гузвай күмекарни Дагъустандин жегъилприн Ассоциациядивай къабулиз тежедай хътин шартларихъ галаз алақъалубур тир.

Мамед Абасов лагъайтла, Дагъустанда кесерлу ксарин арада жегъилприн месэлайрихъ, абурун дердийрихъ яб акализ, лап хци месэлайрикайни чин къун тавуна раҳаз гъазур кас я.

Гаввияй жегъилприни чтик сектинсузвал кутазвай вири месэлайрикай депутатдиз ачухдаказ, авай-авайвал лагъана.

Гуруушдин асул пай күтъягъ хъайлани, депутатди хъфин патал тади къачувачир, вичин патав чин дердияр гваз атай жегъилрихъ ада мукъофидви яб акална, гъар са месэладай къил акъудун ва алақъадай күмек гун хиве куна. Күрелди, гуруушдин иштиракияр депутатдилай рази яз амуъкна.

РФ-дин Госдумадин депутат, ФЛНКА-дин вице президент Мамед Абасов: “Зи гъисабрай, и гурууш къве тереф патални гъам зун, гъам дағъустанви жегъилар патал важиблуди, итижлуди хъана.

Яшдин ва къуллугъдин дережайрин бардай тафаватлувал авайтлани, икъл, чин къун тавуна, ачухдаказ вири месэлайрикай раҳун, гъайиф хъи, им чевирда къериз-цларуз жевзай кар я. Гъа ихътин гъар са гуруушди зи руғъдин къуватар артухарзайвайди я.

Мадни къейд авун лазим я хъи, Дагъустандин жегъилприн Ассоциациядин векилрихъ галаз кыиле тухузвай гуруушриз зун виликамаз, вични лап дузыгъундаказ гъазур жевзая, вучиз лагъайтла заз гуруушдиз къевззайбур акуллуп, гъаурдик квай, гележеда чин пешедин устадар жедай ксар тирди, абуру чин къун тавуна, ачухдаказ вири краикай хабар къазвайди за виридалайни къилинди лагъайтла, абуру дузыгъун саф рази я. За умуд кутазвайвал, ихътин гуруушдикай абуруни чиз касдивай жавабарни риклин сидкыдай, риклин михъивиледи зун гузылениш завайди чизва.

Им жегъилри тамам яшариз акъатнавай кас са жуъреда имтиъандиз чуғун я. Им, са шакни алачиз, зун патал лап хъсан тежриба я. И кардай зун Дагъустандин жегъилприн Ассоциациядин векилрилай гзаф рази я. За умуд кутазвайвал, ихътин гуруушдикай абуруни чиз касдивай жавабарни риклин сидкыдай, риклин михъивиледи зун гузылениш завайди чизва.

Лайихлу яржар

Чарчин цийи - 2000 ва 200 манатдин - пуларал жедай лишанар - яржар яз Дербентдин ва Грозныйдин шикилар теклифунин тереф хъун яз, мукъвал тир йикъара Кавказдин краин рекъяр Россиядин министерство-дин сайтда халкъди сесер гун кардик кутада.

Малум тирвал, Россиядин Президент Владимир Путинан указрал асаслу яз, Дербент шегъердин 2000 йисан юбилейдин сувар 2018-йисалди давам жеда, Грозныйдин 200 йисан юбилей лагъайтла, 2018-йисуз кыиле фида. И вакъиайрихъ галаз алақъалу яз, Дербентдин ва Грозныйдин шикилар алай цийи пулар акъудун лап лишанлу кар жедай.

Сечкияр - 2016 Къени краин тереф хъун

Нариман ИБРАГЫМОВ

Алай йисан 18-сентябрьдиз Россиядин Федерациядин Государственный Думадиз ва гъакъ Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидиз депутаттар хядай сечкияр кыиле фида. Кар алай месэла ам я хъи, цинин сечкирихъ бязи къетенвиллер, цийивилерни ава. Икъл, сечкияр юкъуз депутатрин са пай политический партийрин сиягърин гъисабдай, мукъуль пайни са мандатдин округрай хядада. Идал алава са тафаватлувал мад ава. Эгер аллатай сечкияр из Госдумадиз гъахъун патал политический партийри сечкияр 7 процент сесер къазанмишна къланзайтла, ци и сергъят 5 процентдал ахвуднава. Са мандатдин округра гзаф сесер гайи кандидатдикай депутатни же-дайвал я.

Политический жигъетдай и сечкирихъ еке метлеб ава. Вучиз лагъайтла къве йисалай улькведа РФ-дин Президент хядай сечкияри кыиле фида. Ци Госдумадиз хядай партийрилай, депутатрилай 2018-йисан сечкияр нетижаяни аслу жеда. Гаввияй РФ-дин Президент В.Путина Федеральный Собранидиз ракъурдай Чарче гилан сечкияр михъубур, гъахълубур, за-кондин сергъятра аваз тухудайбур хъунин гъакъиндай хъенай. И кар патал сечкияр из талукъ закондик депутаттарвиле кандидаттар патал “криминальный фильтр” манани құхтуна. Яни депутатвиле кандидатди аллатай вахтарани вич суддик акатай вири дуышушрикай малумарун лазим я. Идахъ галаз сад хъиз кандидатди сечкияр комиссиядиз къецепатан ульквейра ачухнавай вичин счетрикай, вкладрикайни хабар гун чарасуя я. Эгер депутатвиле кандидат яз регистрация аврутла, ада абуру аглун ва я Россиядин Федерацияда авай банкарз исхун эвелимжи буржарикай я.

Алай йисан сечкияр къилин къетенвал ам я хъи, сечкиидиз депутат жедай

заявай и ва я маса касдик гъикъван паркватла дебатрин, дискуссиирин майдандарл вичин вилералди акуна чир жедайвал, виликамаз сесер гунин къвалах къиле тухузва. Малум хъанвайвал, сечкияра иштиракиз ашкы авай политический вири партийрикай анжак “Сад тир Россия” партияди вичин членрикай лайхлубур тайнарун патал виликамаз сесер гунин къвалиха иштиракзала. 15-февралдилай 10-апрелдади сечкияр комиссиири документар къабулна ва чи Республикадай депутат жез къланзайвай 42 касди дискуссиира иштиракда. Абурун арада чи халкъдин векил, къени ва хъсан краин иеси, гъар са дагъустанвидиз алақъадай күмек гуз гъазур жумарт хва, РФ-дин Госдумадин депутат **Мамед АБАСОВНИ** ава. Ийикъара ам вичин сечкияр округдик акатзайвай шегъерин ва районрин сечкичирхъ галаз гуруушши жевзая, абурун дердияр, тіл-квад алай месэляр чирзаша ва Республикадин, федеральный идарайрин, организацийн күмекни галаз гъялдай рекъер веревирдзала, жагъурзала.

Чи газет келзазайбуруз чир хъун лазим я хъи, Дагъустанда Госдумадиз депутаттар хягъун патал сечкиярнин пуд округ тешкилнава: Центральный округ, Кыблепатан округ ва Кеферпатан округ. Мамед Абасов Центральный округдай майдандиз экъечінава. 563612 сечкичи авай и округдик акатзава: Махачкаладин Ленинский район, Дербент, Дагъустандин Огни, Избербаш, Каспийск шегъерар ва Дербент, Сулейман-Стальский, Къайтагъ, Къарабудаҳент, Къаякент, Мегъарамдурун, Серокъала, Табасаран, Хив районар.

Мамед Абасов чи газет келзазайбуруз хъсандин малум я. Гъакъ лагъайтла, газетда эхиримжи къве йисуз ада Кыблепатан Дагъустанда бажармишавай къени краикай, “Сад тир Россия” партиядин региональный общественный приемный-дағъустанвияр къабулзайвай гъар са дуышушдикай чна гельеншдиз материалар гайди я. Ингье 26-апрелдиз ам ви-

чин терефдарарни галаз “Лезги газетдин” редакциядиз мугъман хъана.

Депутатдин къумекчи, общественно-стидихъ, СМИ-рин векилрихъ галаз алакъа хузвъз Райсама **ФАТУЛЛАЕВАДИ** ла-гъайвал, 22-майдиз Республикада, ульквела хъиз, “Сад тир Россия” партиядин векилар депутатвиле кандидатар яз гъатдай сиягъар тайнардай виликмаз сесер гун кыиле фида. Центральный округдай сесер къазанмишавайбур 7 кас ава, гъа гъисабдай яз Мамед Абасовни.

- 22-майдалди амайди са тимил вахт я. Чун ийкъара Махачкалада, Каспийскда, Къарабудаҳент, Къаякент ва маса районна агаълийрихъ галаз гуруушши хъана. Амай ийкъара сечкиярнин Центральный округдик акатзайвай вири шегъериз ва районриз фида, инсанрихъ галаз гуруушши жеда, абурун гъал-гъайвал, истемишунар чирда ва гъа са вахтунда абур виликамаз сесер гунин къайдадин гъавурдани твада, - лагъана Р.Фатулаевади.

- Чи инсанар, ватандашар са месэлдин гъавурда гъатна кланда, - рахана медицинадин къуллугъдин подполковник **Езибек АГЫМАДОВ**, - сечкидин Центральный округдай маса са жувандани вич кандидат яз (масса партийрин гъисабдайни) къалур тавун лазим я. Мамед Абасов чи халкъ, Дагъустан патал зегъмет чуғазвай, вичелай алақъадай къван кран ийиздай депутат я. Авойвал лагъайтла, Госдумадин ийкъар гагъда хъайи чи депутатрик ада хъиз къвалахайди хъанач. Гилани адад рикъик Кыблепатан Дагъустандин экономика, образование, медицина, туризм, культура вилик тухунин кардик еке пай кутадай хияларни, планарни ава. Ада Стад Сулейманан кайи музей эхцигун, Дербентта Сулейман шаирдин зурба памятник (ам Санкт-Петербургда скъльптор Ш.Ш. Шагъмарданова күтъягъзва) жажун патал зегъмет чуғазваза. Чна вирида Мамед Абасован къени краин тереф хвена ва ада сесер гудайбур жезмай къван газару патал къвалахна кланда.

И гафарин тереф “Лезги газетдин” къилин редактор **Агъариза САИДОВА**, Чернобылдин бедбахтвал арадай акъудунин карда иштиракай полковник **Нисред ИСМАИЛОВА**, журналистар **Шихмурад ШИХМУРАДОВА**, **Мердали ЖАЛИЛОВА**, и царапин авторди хвена.

Тайнарнавайвал, 15-майдалди 16 сеферда дебатар кыиле тухуда ва сечкиярнин пъар са иштиракчи къве дебатда иштиракун лазим я. Муниципальный вири тешкилдатра выборщикивай депутаттарвиле кандидаттар жез къланзайвай къархъ галаз гуруушра иштиракай ийиз жеда. Дагъустандин ЦИК-ди мулумарарайвал, виликамаз сесер гудай 383 участок ачухнава. Депутатвиле кандидат жез къланзайвай Мамед Абасовхъ галаз кыиле фидай гуруушриз хушвилдерди вач ва ада сесерни це, гъурметлубур.

найра, организацийра, идарайра терактрин нетижада телефон хайибур рикъел хуныз, терроризм ва экстремизм негъ авуниз талукъарнавай мярекатарни кыиле тухвана.

Азадвилин майдандал еке митинг кыиле фена. Шегъердин администрациядин работники, тъвар-ван авай рабочири, педагоги, алимри, спортсменри, искусстводатри деятели терроризмдин ва экстремизмдин идеология халкъдиз герек авачириди ва Дербент шегъердин вири агъларий ада сағъатында талукъарнавай кыиле тухвана.

Иштиракчирин қавуз чулав вакъа на рангарин шарап ахъайна. Терроризмдиз, экстремизмдиз акисвал къалурзазайвай, аялри чуғунвай ва фотожурналистри янавай шикилрин выставакяр, асфальтдал шикилар чуғунин конкурсар кыиле тухвана, концерт ва театрдин сөгъиңеяр къалурна. Гъа и вахтунда “Нарын-къеле” стадиондал спортдин серенжемар тешкилнавай.

Дербентди въл лутъузва

ЧИ КОРР.

Улькведа ва Республикада терроризмдиз, экстремизмдиз акси къвалах тухун гужлу авунватлани, террористар терг ийидай серенжемар мукъвал-мукъвал тешкилзатлани, чка-чкада хъйтъинаруна, цаяр ягъунар, полицейский постарал гъужумар авунар давам жезва. Обществодиз терроризмдин идеология тақланаруна, жегъилар террористрин жергейрик эчкүнин вилик пад къунин мураддалади алай йисан 27-апрелдиз къадим шегъерда “2000 йис тамам хъанвай Дербентди терроризмдиз въл лутъузва!” лозунгдик кваз шегъердин умуми акция кыиле фена.

Хатасузвал тъминарин

Вахтанг КУМАЕВ

21-апрелдиз Дагъустандин Гъукуматдин Председатель Абду-самад Гъамидован регъбервилк кваз РД-да къанун-къайда тъминарунин рекъяй Координационный совещанидин заседание хъана. Анал, къилди къаучуртла, майдин суварриз гъазурвал аквадай ва абур къиле тухудай йикъара общественный хатасузвал ва къанун-къайда хъун тъминарунин месэлэяр веревирдна.

Министррин кабинетдин къили исполнительный властдин, чадин самоуправленидин органрин хиве общественный къайда ва хатасузвал хъунин рекъяй жавабдар везифаяр тунвайди къайдна.

РД-дин МВД-дин полициядин начальницидин заместитель Арсен Шамхалова министерства Гатфарин ва Зегъметдин йикъян, Ватандин Чехи дяведа Гъалибилин 71 йис тамам жезвай суварриз гъазурвал акунин серъятра аваз министерство талуь тир къалахдив эгечинавайдакай хабар гана. Икъл, а серенжемар къиле тухун патал кардик кутазвай къуватар ва та��тар дульгуңындаш ишлемишүнин рекъяй Вахтуналди тир оперативный штаб ва маҳсус десте тешкилнава. Государстводин властдин ва чадин самоуправленидин органрихъ галаз сананди тешкиллүвилин ва са жерге маса серенжемар къиле тухун къалурнавай план тестикъарнава.

“Шеъеррин ва районрин органар къанун-къайда тъминарунин гъазурвалин дережа ахтармишун патал МВД-дин подразделенийрин руководителар чайрал фенва. Абуру лазим тир практикан ва маса къумекар гуда. Къенепатан краин территориальный органрин вири къуллугчияр 30-апрелдилай 10-майдалди къетен гъалара къуллугчияр авунин шартларал алуднава, регъбервал гузвай къуллугчийри лагъайтла, графикдал асаслу яз суткада къилий-къилиз дежурство тухуда. Гъа и девирда силисдинни оперативный дестейрин къалахни гужлу ийда”, - малумарна Арсен Шамхалова.

Инсанар гзаф къадарра къватл жезвай чаяр, къуллугдин кичер ва технический та��тар ишлемишүнанди, мукъуфдиви ахтармишайдалай гъуѓуњиз, суварин йикъалди са сутка вахтамаз, полициядин гъузчилик кутада. Идалай гъейри, исполнительный властдин ва чадин самоуправленидин органрин вилик 1-майдилай 12-майдалди талуь тир бюджеттин та��тарин гъисабдай мемориальный объектар суткада къилий-къилди хъунин месэлани эцигда.

Заседанидал къейд авурвал, суваррин кар алай серенжемар къиле фидай Дагъустандин меркезда хатасузвал тъминарунин везифаяр виридалайни жавабдарбур ва муракаббур я. Гъавилляй къетен гъалар, къилди къаучуртла, террористилин жуъредин дульшуаш арадал атуниз рехъ тагунин рекъяй МВД-дин ва адахъ галаз алакъа хъзвай ведомствоирин асул къуватар Махачкалаада кардик кутада. Меркездин Ленинан тъварунихъ галай майдандал хатасузвал тъминарунин къетен фикир гуда.

Россиядин МЧС-дин РД-да авай Къилин управленидин начальницидин везифаяр вахтуналди тамамарзлавайти Олег Халилова малумараивал, майдин суваррин йикъара цяя къуни-кай хатасуз авун тъминарунин мурадралди управленидин жавабдар къуллугчийри, гъакини гъезчывал авунин къалах тухудай территориальный органрин жавабдар къуллугчийри дежурствоир тухун тешкилда.

А.Гъамирова чин хиве жавабдарвал тунвай органри ва къулушри къуватар суварар тешкиллүвилин жигъетдай лап вини дережада аваз къиле тухун тъминарунин рекъя тунгерек тирди къайдна: “Фикирдиз къачунвай Чехи вири серенжемар тестикъарнавай планрихъ галаз лап къевелай къадайвал къиле тухун лазим я”. Талуь тир идараирин руководителлиз са жерге тапшургъарни гана.

Заседанидин иштиракчияр гъакини гражданри къанунсуздах къузвай гъулле алай яракъ, женигин сурсет ва хъиткындардай шейэр гъуѓуљлудаказ вахкун тешкилнин рекъяй государстводин властдин ва къанун-къайда хъудай органри къабулзаяв серенжемизни килигна.

“ДП”

Зегъметчийрин истемишунрин 130 йис Гатфаринни Зегъметдин сувар

Нариман ИБРАГИМОВ

Алатай асириин тарихдин делилри успатзавайвал, зегъметчи халкъдин къула гъамиша гзаф пар тваз хъана. Недай-хъвадай, алукдай, яшишида, халкъдин майишатда ишлемишдай шейэр арадал гъун, жуъреба-жуъре производствоир, карханаяр кардик кутун, рекъер тукъурун, имаратар эцигун ва маса крап авун патал жергедин инсанри чугвазвай зегъметдин къядир вилик-къилик квайбуруз хъайиди туш. Абури зегъметчияр мадни къеветваз, чеплай аслу ийиз алахъана. Ихтин вагъши гъерекатар къенин юкъузни давам жезва.

Амма къайд авун лазим я хы, зегъметчияр чеб инсафсузвиледи истисмар авуниз вири вахтара акси хъайиди я. Эгер са макъамра къильди-къильди коар чин иктияр патал женигиниз къараѓзувайтла, чеб лукъивле тунвайбур тергизвайтла, 1880-йисара вишералди флялеир карханайрин иесийривай чипиз къалахдай къулаг шартлар тешкилун, зегъметдиз килигай гъакын гун истемишун патал майданрал экъечина.

1886-йисан 1-майдиз Чикагодин (США) промышленный карханайрин рабочияр чипиз къезилвилер, азадвилер, иллаки къалахдии икълан вахт 8 сядтал хун истемишун патал забастовкадиз экъечинай. Заводрин ва маса карханайрин иесийривай чипиз къалахдай къулаг шартлар тешкилун, зегъметдиз килигай гъакын гун истемишун патал майданрал экъечина.

1889-йисан июлдиз Парижда къиле фей II Интернационалдин конгрессодал Виридуңындин рабочийрихъ галаз рейсадвал къалурнин мураддалди 1-Май сувар хъиз къиле тухунин къарап къабулнай. Гъа идахъ галаз сад хъиз, зегъметчи инсанрин бязи мурадарни къилиз акъатна. Капиталистар рабочийрин къалахдии вахт тымиллардай чакдал атана. Им, гъелбетда, рабочий классдин сифтеълан агалкъунрик сад тир.

Пачагъдин Россиядин коммунисти 1-Майдин сифтеълан сувар 1890-йисуз Варшавада (вахтуnda и шеър Россиядин империядик акатзавай) къиле тухванай. Гъа ийисуз Виридуңындин зегъметчи инсанрин рейсадвилин югъ - сувар сифте яз Австро-Венгрияда, Бельгияда, Германияда, Данияда, Испанияда, Италияда, Норвегияда, США-да, Францияда, Швециидани къайдна. Явш-явиши сувар къиле тухунин адёт маса улквейрани гегъенш хъана. Рабочийри 1-Май санал къватл жедай, чин дердигъял ийдай, капиталистрин, карханайрин иесийривай вилик гъахълу истемишунар эцигдай суварриз элкъурун. 1917-йисан Октябрдин ин-

къилабдилай гуѓуњиз 1-Майдин сувар демонстрацияр капитализмдин умъурдиз, зегъметчи халкъар истисмар авуниз акси ва социалистический лозунгар, плакатар, политический деятелрин плакатар газ къиле тухувай. Советрин дөвирда 1-Май государстводин дөрежада аваз тухудай сувариз элкъурун. Советрин Союздин халкъари вири дульньядин рабочийрихъ галаз рейсадвал хъзвай. Гъар са шеъерда, хъуре сувар гзаф къадар агаълийрин иштираквал аваз къейдзай.

Гъич рикелай алатдак, жуван хъуре 1-Майдин сувар гъик къиле тухувайтла. Гъафтаяр, варцар вилик кумаз гъазур жедай гъам чехибур, гъам гъвеччибур. Колхоздин конторддин, клубдин, медпунктнин, школадин, къилин күччирин цлар лозунграли, плакатралди, къавар пайдахралди безетмишдай. Муал-

ри, “Адалатлу Россия” партияди, аслу тушир профсоюзи митингар тешкилзава, абуру гъукуматдин къиле авайбурувай зегъметчийрин яшайиш къезилди, къулади авун, мажибар чугвазвай зегъметдиз килигай лайхлубур хъун ва агаа къанин мажибдин къадар цлуд агъурдав агаъарун, жегилар къалахдади тъминарун истемишава. Агаълияр паркариз, къацу чурапал, тамариз физва, шеъвера, хъурера концертар, ярмаркаяр, шадлух маса мянекатар тешкилзава.

Дагъларин улькведин меркездани Гатфарин ва Зегъметдин суварик гзаф къадар инсанар экъечизава. Стлал Сулейманан, Комсомолдин, Октябрдин 50-йисан, “Ак-гел” паркариз шеъвердин къерехрив гвай чурапай, Тарки-Тау дагъдай ял язавай инсанар аквада.

лимри чаз тикрардай: “Мумкинвал аватла, дидейриз цийи перем, шалвар цуз лагъ, тахъйтла, авайбур хъсандиз чуъхвена, утуть яна гъазуррай”. Вири суваррин гъевес, ашкъи акатна жедай. Колхоздин ва школадин коллективири суваррин мярекат санал тешкилдай. Клубда чехи концертни гудай. Хлекрин хуърхъ художественный самодеятельностдин вижевай коллектив авайдитир. Шадвилин собранидал калай хтанвай ва суръяр къалинарнавай чубанриз, майшатдин къенкъивечириз, чешнелудаказ къелзайвай аялриз грамотаяр, пишкешар гудай. Ахпа агаълияр дестедесте (яшариз, кеспийриз, машгъулатриз килигна) пай хъана, къацу чурапал маевкадиз фидай. Чун, аяларни. Хуърхъ ири сувар къайдзавай къунтларилай, дугунрай, булахрикай зурнайринг, манийрин, түррайринг ванер къведай. Дугъиданни, 1-Майдин сувар виридан иштираквал аваз къайдзавай халкъдин сувар тир.

Алай макъамда Россияда 1-Майдиз Гатфарин ва Зегъметдин сувар лутузва. Гъахъ я, ам зегъметчийрин рейсадвилин югъни тир эхир. Заз чиз, суварин тъвар авайвал тунан къланзайвай тир. Къе и сувар дульньядин 142 улквела къайдзава. Хейлин улквейра зегъметчийрин рейсадвилин сувар профсоюзин организацири тешкилзава. Бязи чакра - жуъреба-жуъре партайри, зегъметчи коллективири, общественный организацири. Россиядин 1-Майдин суварик, гъардахъ вичин лозунгар, истемишунар жезватлар, профсоюзини, саки вири партайри, общественный, ветеранрин, жегильрин организацирини иштиракзава. Коммунист-

лигайтланы, гъилер, къужарха цукквер авай инсанар аквада. Цуккверин базаррилайни атидин ни алахъиз жеда. Германияда зегъметчи инсанрин рейсадвилин югъ политический партийри митингар тухуналди къайдзава.

Испанияда 1-Май цуккверин сувариз элкъурузава. Гъинихъ килигайтланы, гъилер, къужарха цукквер авай инсанар аквада. Цуккверин базаррилайни атидин ни алахъиз жеда. Германияда зегъметчи инсанрин рейсадвилин югъ политический партийри митингар тухуналди къайдзава.

ЮАР-да 1-Май государстводин сувар я. Профсоюзи халкъдин яратмишунрин шейэрин выставкар тешкилзава, товарар ужуз къиметрай маса гузва, агаълийрин вилик концертар газ пешекар артистар, гъевескаар экъечизава.

Къазахстанда и сувар улькведин халкъарин, милләттин садвилин югъ хъиз къайдзава. Белоруссияда зегъметчи инсанар, коллективар тамариз, чурапал физва, хушдаказ, шаддаказ абуру ял язава.

Са кар якъин я, яшлу несилдин риклер Гатфарин ва Зегъметдин югъ экъу, шад, садвилин, дуствилини, умудлувилини сувар хъиз ама ва 1-2-майдин йикъара абуру чиндерлар, хтулар галаз къинчир, паркариз экъечизава, абуру чиндерлар, хтулар галаз къинчир, паркариз экъечизава. Цинин суваризи меркездин виши чи мукъш шеъерин, хуърерин агаълияр маевкадиз экъечида. Квез, гъурметлубур, и гүзел сувар мубаракрай ва дульнья ислять, чи умъурни хушбахтлуди хъурай!

Владимир Путинахъ галаз видеоконференция

Россиядин Президент Владимир Путин ва "Сад тир Россия" партиядин председатель Дмитрий Медведева гележегда "Сад тир Россия" партиядин патай РФ-дин Федеальный собранин VII созывдин Государстводин Думадин депутатарвиле кандидаттар яз къалурдай ксариз талукъ яз виликамаз сесер гунин квалахда иштиракзайбурухъ галаз видео-конференциялакъадин къайдада гурууш къиле тухвана.

Видеоконференцияда Дагъустадин векилрини иштиракна.

Мярекат ачухай улькедин премьер-министр Дмитрий Медведева виликамаз сесер гуни цийи инсанар желб ийидай мумкинвал гудайди къейдна. "Са шакни алализ, им итижлу международный къайда я, амма чна адакай сифте яз менфят къачузва. "Сад тир Россия" партиядин жергейриз чи улькедин жезмай къван гзаф цийи гражданар гъахъун патал и кардик гъавурда аваз кыл кутуна", - къейдна ада.

Дмитрий Медведева Россиядин Федерациидин Президент В.В.Путин хабардар авурвал, виликамаз сесер гунин карда иштиракун патал саки пуд агъзур кас регистрация авуна, абуракайни тахминан къве агъзур кас партиядин членар, амайбур лагъайта, беспартийныя я.

Ада мадни къейд авурвал, вири улькеда дебатар къиле физва, анрал яшайишдин квалахинни коммунальный майшатдиз, транспортдиз, корупциядиз ва маса темайриз талукъ виридалайни муракаб ва важиблу месэлэйр къарагъарзана.

Владимир Путина виликамаз сесер гунин карда иштиракзайбурувай чин сечкийрин кампанияда жезмай къван ачхубур хун тлабана ва абурух агалкунар хъана кланзандай къейдна.

"Чаз пешекарар герек я. Гъалар хъсан патахъ дегишиариз, вири обществодин абадвал, тайин тир инсанрин хушбаахтвал патал квалахиз ѿакъи-къатдани чалишиши хъана кланда", - лагъана Владимир Путин.

"Сад тир Россия" ачухдаказ, михыдаказ конкуренциядин женг чигунин чешне къалурун герек я. Партия тешкилунин бинейрив газ хайи кас яз, заз квехъ виридахъ агалкунар хъана кланзаза", - къейдна эхирдай Россиядин Президенти.

Мярекатдин нетижаяр къурдалай гульгуни РД-дин Халкъдин Собранин Председателдин Сад лагъай заместитель, виликамаз сесер гунин квалахда иштиракзайвай кас яз Юрий Левицкий къейд авурвал, Дагъустада виликамаз сесер гунин карда иштиракзайбурун сияьда 42 кас ава. Абуракайни саки 30 процент жегъилрин векилар я. Алай вахтунда республикада виликамаз сесер гунин карда иштирак авурбур сечкийрихъ галаз гурууш миш жезва, дебатар къиле тухузва. Гъа и вахтунда дагъустадани абурух лап важиблу месэлайрай суалар гузва.

Ю.Левицкийдин гафараради, виликамаз сесер гуни агъалийрин патай ихтибарзай реъберар гъубур ятла тайнардай, Государстводин Думадин сечкийр лап вини держада аваз къиле тухудай мумкинвал гуда. Виликамаз сесер гунин карда иштиракзайбуруз улькедин Президент В.В.Путина фикир гуни лагъайта, сечкийрин женг михыдаказ, бягъсинин жуерьеда къиле тухуниз алава къуват гуда.

Идан гъакъиндай РД-дин Халкъдин Собранин информационно-аналитический отделди хабар гузва.

Гъалибилин гъурметдай

Хийир ЭМИРОВ

ВАТАНПЕРЕСВАЛ - им хайи улькедин патахъай авай къанивал, вафалувал къалурун, адан итижар патал къуллугъ авун ва, герек атайта, чанни къурбанд авун я. Луѓун лазим я хъи, гъа и важиблу ва лайихлу буржидиз вафалу рухвяяр, рушар чи улькведа, гъа гысадбайдай яз Дагъустандани, гзаф хъана ва гилани ава. И кар абуру Ватандин Чехи дяведин къизгъинженерани, фашистрин къушунри чукурдай, кайи, барбат авур хъурер, шеъзер, карханаяр, майшатар квачел ахъалдардайлани, пятилеткайрин

иизива. Гъалибилин суварин дережа мадни виниз акъудун патал, адав гъар сад гъурметдивди эгечун, Ватан патал чанар гайи Игитрин тъварар ва крат риклел хүн патал лайихлу кратик кыл кутазва.

Алатай ийсуз Гъалибилин 70 йис къаршиламишунъ галаз алақъалу яз журемба-жуерье серенжемрэз рехъ ачухнай. Ци абурун къадар мадни гзаф хъана. Исятда улькедин регионра, гъукуматдин идараири, политический партии, жегъилрин, ветеранри, общественный организацийри кыл кутуна, тухузай Гъалибилин талукъярнавай мэрекатар виридан фикир желбайдайбур я.

планар къилиз акъуддайлани, интернационалистилин буржи тамамардайлани, Россиядин армиядин жергейра къуллугъдайлани успатна. Къе, иллаки США-ди, Рагъаклийдай патан хейлин ульквейри Дульяндин къед лагъай дяведа фашистрин Германиядал къазанмишай Гъалибилин дережа агузардай, Яру Армиядин къушунрин гъалибител масабурун тъварунхъ ядай алахъунар иизивай макъамда, чна Ватандин Чехи дяведин Игитар, иштиракчир, абурун къегъалвилер риклел хүн, акъалтзавай неслиб абурун баркаллу ва лайихлу краталди тербияламишун лазим я.

Эхиримжи са шумуд ийсуз Россиядин Федерациидин Президентди, Гъукуматди Ватандин Чехи дяведин иштиракчирин, фронтовикрин хендедайрин, хизанрин яшайишдин месэлэйр гъялун патал гзаф крат

абурукай сад, "Женгинин стхавал" тъвар алай Вириорсиядин общественный организацияди тешкилнавай "Чи Чехи Гъалибилин гъед" автомаршрут вад шеъзердай - Севастополдай, Брестдай, Дербентдай, Архангельскдай ва Владивостокдай (Урус остров) - 5-апрелдиз гъа са вахтунда рекье гътна.

Дербентдай сефердиз эгечизавайбуруз Азадвилин майдандал шеъзердин администрациядин кыл **Малик БАГЛИЕВА**, РД-дин жегъилрин кратин рекъяй министр **Арсен Гъажиев** хуш келимаяр лагъана.

- Автопробегрикай сад къадим Дербент шеъдердилай гаттунунал за рикливай дамах-зана, - лагъана М.Баглиева.- Чи шеъдердин агъалийрини Ватандин Чехи дяведа Гъалибвал къазанмишунчик чепелай алакъадай пай кутуна. Абурукай къуд къегъал Советрин Союздин Игитвилин тъварциз лайихлу

хъана. Къуй мад чи жегъил несилиз дяверя такурай ва квезнин югъур хурай!

Вад шеъзердай эгечинавай автопробегдин иштиракчир 5-майдиз Владимир шеъзердера кватл жеда. Фидай рекъера гъалтзай 150 шеъзердера ва хуерье абуру инсанриз Гъалибилин Пайдахдин копияр багында. Аны автомашинрин ва мотоциклетрин колонна Москвадиз рекье гътадай. 9-майдиз абуру улькедин меркэздиз агақда ва абуру Гъалибилин Пайдах парадда иштиракдай "Рекъин тийир полкунин" сифте жергеда авайбурувугуда.

И ийкъара улькедин вири шеътера, гъа гысадбайдай яз Дагъустандин шеътерани, Георгиевский лент пайзайвай акция давам жезва. Чка-чкада "Гъалибилин урра!", "Гъалибилин чарап", "Гъалибилин гъед", "Гъалибилин сиристав", "Гъалибилин гими", "Гъалибилин тар", "Ветерандиз чар кхын" акцияр, "Гъалибилин маякар", "Риклел хүннин вахта", "Чи къвалав ветеран яшамиш жезва", "Халкъдин Гъалибвал", "Им чан ала-майбуруз гекр я", "Яшамиш хъун патал мэрекат хвена кланда" ва маса журедин мэрекат тешкилзава.

"Российская газета" газетдин коллективиди "Гъалибилин гъед" лишандик кваз, Ватандин Чехи дяведа гъукуматдин ша-бъярзий лайихлу хъана, амма абуру агақ та-тур къегъалар чирзава, майдандиз ахъуд-зава. Дяведин ийсара Советрин Союздин Гъукуматди душманыхъ галаз чүгүр женгера къегъалвилер къалурайбуруз 38 миллион награда гана. Гъайиф хъи, журемба-жуерье себебар аваз 30843 къегъалдив чиз гайи орденар ва медалар агақынч. Гила журналисти, вири архиврин делилрикай менфят къацу, шабагъирин иесияр жагъур хъийизва.

Гъалибвал арадал гъайи гъар сад риклел хүн патал еке крат авуна кланзава. Хуерьера, шеъзера авай обелискар, памятникар, сурар къайдадиз гъиз жеда. Чан ала-май ветеранриз, фронтовикрин хизанриз алакъадай күмек гүнни четин кар туш. Гзаф чакра и ийкъара Гъалибилин къелемар кутазва, фронтовикрин тъварарихъ янавай аллеяр арадал гъизва.

Гъалибилин сувар чехибурни, аяларни, яшлубурни, журемба-жуерье партиярни, обществоярни сад ийизивай сувар я. Ам чна лайихлувеледи къаршиламишунни гекр я.

Дишегълийрин форум

Къагъиман ИБРАГЫМОВ

Дербентда Къиблепатан Дагъустадин районрин дишегълийрин советрин векилрихъ галаз Республикандин дидейрин 2-форумдин "Дидейрин тапшуругъ" веревирд ийидай совещание хъана.

Адан квалахда Къиблепатан территориальный округда РД-дин Кылин патай таам ихтиярар ганвай векил **Али ХАЗБУЛАТОВА**, РД-дин милли политикадин рекъяй министридин заместитель **Арсен МАГЬМУДОВА**, РД-дин жегъилрин кратин рекъяй министридин заместитель **Анна БЕЗРУКОВАДИ**, "Россиядин дидеяр" обществодин Дагъустадин отделенидин председатель **Таиса МЕГЬАМЕДОВАДИ**, шеъззинни районрин идараири руководителри-дышегълийри, общественный тешкилтратин председателри ва масабуру иштиракна.

Мярекат ачухай А.Хазбулатова Дагъустадин хушбаахтвал патал женина къуваттар сад авун, инсанвилин лайихлувал хүннин рекъе күлтүрадин образованидин роль гужлу авун чарасуз тирди къейдна.

А.Магъмудова вичин раҳунра Дагъустадин Республикандин Халкъдин Собранин депутат Людмила Авшалумовадин гафар риклел хана: "...Образование авачир чи дедайривай чун образование авай, хизандиз тъурметзайвай, милли адетар хузвай ин-

санар яз чехи ийиз хъана. И квалах тухуз къе чаз ни манийвал ийизва? Диде - им вич умур я, инизи килигна, ажал гъизвай гъим хъайтлани, ам эвелни-эвэл дидейриз акси эгечизавайди я. Террорист, экстремист гъакъыкъатда пъар са дишегълидин душман я...". - Акъалтзай неслиздиз тербия гун патал, - давамарна ада, - гъукуматдин, образованидин, күлтүрадин, спортдин идараири, общественный тешкилтрати хизандирхъ галас бегъерлудаказ санал квалахун лазим я. Дидейрин тапшуругъ язилиз акътүрдүн патал тухузай квалахдикай Анна Безрукова, Таиса Мегъамедова, Дербент шеъзердин дишегълийрин советдин председатель

Валерия Хасанова, Къиблепатан территориальный округдин районрин дишегълийрин советтин векилар рахана. Абуру вирида акъалтзай неслиздиз алакъадинни идеологиядин, ватанпересвил тербия гуннин рекъе дишегълидин-дидедин важиблу ролдикай лагъана. Анал гъакъни бейкарвилиз, экстремизмдинни терроризмдин вилик пад къуниз, наркоманиядихъ галаз женг тухуниз талукъ месслайрикайни рахана.

Совещанидин иштиракчир Табасаран районда школадиз цай ягъайбур пислемишина.

Эхирдай анал Дагъустадин вири дишегълийриз эвер гун къабулна.

Бажарагъ къалурдай акъажунар

Жасмина САИДОВА

28-29-апрелдиз Дагъустан Республикада ре-гиондин "Жегъил пешекарар" (WorldSkills Russia) чемпионат къиле фида.

Дагъустанда сифте сеферда яз тешкил-навай ва жегъилар патал иллаки итижлуди хүн лазим тир мярекатдиз гъазурвал акваз-вай жуъредик адан тешкилатчи тир РД-да WorldSkills Russia гъерекатдин региона до авай координационный центрдик руководитель, жегъилар къалахадлал таъминарунин рекъяя "Агалкүн" центрдик директор Заур ОМАРО-ВА ва РД-да юкъван пешекарвилин образо-ванидин идарайрин (СПОУ) директоррин со-юздин председатель, "Дагъустандин пешекарвилин педагогилин коллеж" ГПОБУ-дин директор Али АБДУЛАЕВА саласа юкъуз "Дагъустандин жегъилар" газетдин конференц-залда журналистрих галас хайи гуруушдал субъетбетна.

WorldSkills ѿлье 1953-ийсуз бине кутун-вай международный тешкилат я. Адан макь-сад ссузын студентрин арада бажарагъвиллиз талукъ конкурспар къиле тухунин нетижада ра-бочий пешейрин машъурвал, абуруз ийизвай итиж артухаруникай ибарат я. Акъажунар вири дуньядин дережада къабулнавай стандарт-рал бинеламиш хъана тухуза.

Россия и гъерекатдик 2012-ийсуз, Да-гъустан Республика лагъайлла, 2015-ийисан 15-декабрдиз эчечна.

Заур Омарова хабар гайивал, республика-

дин жегъил пешекарринг чехи пай акъажунар Каспийск шегъерда авай Али Алиеван тъвару-нихъ галай спортдин Дворецдин майдандал, хуруун майишатдин техникиадихъ галас алакъ-алубур Буйнакск шегъерда къиле фида.

Чемпионатда 59 касди иширақда. Хали-чаяр хурунин ва заргарвилин шейэр гъазур-нин сенятрат мастер-классар тешкилнава. Къезил машинар ремонтунин, сваркадин къва-лахрин, хуруун майишатдин техника ишле-мишунин, графический дизайндин, web-дизайндин, парталрин дизайндин, ширинлухар ва афарар чурунин, электромонтаждин, керпич-рин цал эцигунин, цлар асунунин ва эцигунрин маса са жерге къалахар тамамарунин рекъе-рай юкъван пешекарвилин образование къа-чувай студентри нин чирвилер ва алакъунар артух ятла тайнарун патал акъажунарда.

И мярекатда иширақун патал, яни рабо-чий пешейрин мумкинвилерихъ галас муку-вай таниш хүн патал республикадин 19 рай-ондайни шегъердай школайра къелзаяй аялар-ни гъида. Махачкъаладин жегъиларни жава-нар (чин диде-бубаярни галас) чемпионат къиле физвай чакдив агакъарун патал меркездин Ленинан тъварунихъ галай къучеда пулусуда-каз тухудай 41 автобус акъвазда. Мярекатдин иширачкирий республикадин агъалийриз итиж-луди хүн лазим тир и мярекатда иширақуниз звер гузва.

Чемпионатдиз талукъ тамам делилар РД-дин "РМЦЗ "Агалкүн" ГБУ-дин пресс-кул-лугъдиз (+7989) 664-83-05 нумрадай зенг аву-на, я тахъайлла гъерекатдин официальный сай-тдай: www.worldskills05.ru жагъида.

Гатфарин призыв: къайгъуяр ва истемишунар

Хазран КЬАСУМОВ

Лагъана къанда, эхиримжи йисара призыва-дин къалахада цийивилер тунва, призыва-ни-рияв ийизвай истемишунар артух хъанва.

Абур чирун патал зун и йикъара Дагъустан Республикадин военный комиссариатдин Су-лейман-Стальский ва Кыурагъ районрин отде-дин начальник, подполковник Р. С. ЖЕНЕТО-ВАХЪ галас гуруушимиш хъана.

▪ Райзудин Сейфуллаевич, 1-апрелдилай чи ульквела гатфарин призыва-див эчеч-нава. И къалахада чакдал гъик къиле физва?

- Виликан йисара хъиз, цини чун призыва-див тешкиллудаказ эчечна. Икъл, районда призыва-ной комиссия тешкилнава, адак герек вири организацийин векилар ква. Виликан йи-сарилай тафаватлу яз, администрациядин къил армиядиз эвер гудай комиссиядин председа-тель яз тайнарнава. Исятда Сулейман-Сталь-ский ва Кыурагъ районнай Яракълу Къуватрин ва къенепатан краин къушунрин частариз 40 кас ракъурн лазим я. Армиядин жергейриз тухудай бур хъядайла, чиҳих къилин, технический къилин ва махсус пешекарвилин образование авай, военно-учетный пешеяр къачунвай, яшар 20 йисалай алатнавай, ДОСААФ-дин школа акъалтларна лагъай документ гвай жегъилриз артуханвал ава.

Чи призыва-никар улькведин вири округриз рекъе твада ва армиядиз тухузвай аскерар гъе-ле сборный пунктуна амаз, чи къуллугъдай частунин махсус партандалди, недай субъест-дади таъминарзва. 2016-йисалай гъар са призыва-ни-диз электронный къайдада карта тукъуруда. И документда аскердин биографи-ядин, медицинадин рекъяя ахтармишунрин, пешекарвилин делилар гъатда.

Мадни, гъар са аскер гигиенадихъ галас алакъалу шейэр авай махсус сумкадалди таъ-минарда.

Гаф кватай чакдал лугъуз къанзава хъи, по-восткаяр вахчунвай вири жегъилар военко-

матдиз чарасуз атун лазим я. Эгер жегъилар чин хушуналди армиядин къуллугъдивай къе-рех хъайтла, гележегда абурувай гъукуматдин ва муниципальный идарайра къуллугърал къалахада ийиз жеда. Ихътинбур военный билетарин чакдал справкадин иесияр жеда.

Федеральный закондин бинедаллаз 27 йис ва аддай виниз яшар хъанвай, са гъихтин хъайтланни себебралди армиядин жергейра къуллугъ тавур жегъилриз военный билетарин меслэдиз района кардик квай махсус комиссиядал килидга.

Шадвалдай кар ам я хъи, военный учили-щайриз физ къанзавай жегъилрин къадар йи-сандавай-суз артух жезва. Алай йисуз воен-ный училищайриз финин патахъай саки 60 касди арзаяр вуганва. Чна герек чарап-документар гъазурна, къелдай чакриз ракъурнава. Во-енный училищайриз чи отделдиз чарап хъве-да, ахла чна жегъилар имтишанар вахкун патал училищайриз ракъурда.

Военный училищайриз гъам школа акъал-тлар, гъам армиядин жергейрай ахъайнавай, чин яшар 24 йисалай виниз тушир жегъилриз физ жеда. Лагъана къанда, истемишунар артух хъанва. Дерин чирвилерилай гъейри, училищай-риз физвай жегъилрихъ хъсан сағламвал, ах-лакъ, низам, марифаттувални хъун чарасуз я.

▪ Гаф аскерар икъардин бинедаллаз, контрактникар яз частара амукъава. Куль от-делдихъ ихътин жегъилар контрактникар яз во-енный частариз ракъурдай мумкинвал ава.

- Эхъ, авазва. Лугъуз жеда хъи, контрактникар гъазурна, чна жегъилар къалахадлди таъминарзва. Цинин йисузин чаз контрактникар гъазурнин патахъай наряд ава. Чаз Вол-гоград, Севастополь, Камышин (ВДВ) шегъер-риз, Крым Республикадин контрактникар ракъурдай мумкинвал ава. Физ къанзавайбурувай чи отделдиз къвез, хабар къаз жеда.

Зун вирибуруз къумек гуз гъазур я. Мадни, гъар са касдивай, герек кар-къалахада чириз, 3-44-66 нумрадиз зенг ийиз жеда.

Общество

Гъаливилин 71 йис

Эбедивилин ярж

Земфира БАБАЕВА

Гъар йисуз, Гъаливилин 9-Майдин югъ мукъва жедайла, чи ульквела аддат хъянвайвал, сувариз талукъар-навай "Георгиевский лент" акция къиле тухузва. Алай йисуз и мярекат Россиядин 85 регионди 22-апрелдилай башламишнава. И мярекатда къецепатан 70-далай виниз ульквей-рини иширақзава.

Сифте яз Георгиевский лентер Россиядин шегъеррин куҷейра Гъаливилин 60 йисан юбилейдин 2005-ийисуз акъятнай. Вири чайра и серен-жемди жуъреба-жуъре яшарин агъалияр тупламишна. Гуѓгуънлай ам гъар йисан Гъаливилин суварин ви-лик тешкилун аддиз элкъвена.

Тарихдиз вил вегъейтла, Ватандин Чехи дявидин йисарин цаярини зулумри гум акъуд тавур хизан чи ульквела тек-бир хъана жеда. Ватандин Чехи дяведа чи халкъдай тешлигъ авачир къегъалвилер къалурна, не-мсерин фашистар тергна, къазанми-шай Гъалибвал ва исляй умъумъ чаз, абурун невеяриз лап багъя я.

Георгиевский, лентинин чулав ви-туркай рангарин мана "гум ва цай" ла-

гъай чал я. И рангарин лент Ватандин Чехи дяведа къазанмишай Гъаливал гъамиша риклел хъунин ва алем фашиз-мдикай къутармишай ветеранриз эбе-ди яз гъурмет авунин ярж, лишан я.

Акция "Бубадин гъаливал зи гъаливал я!", "Ви риклел аламатла, куту-на!", "Зи риклел алама! За дамахазава!", "Чун Чехи Гъаливилин невеяяя!", "Гъаливал къазанмишнай бубадиз чухса-гъул!" лозунгрик кваз къиле физва.

Ватанпересвилин акция 10-майдал къван давам жеда. Россиядин шегъер-ра ва субъектра и серенжем санлай башламишнай къедлаягъириз я. Акция-дин сергъятра аваз волонтерри 20 мил-лиондилай гаф лентер пайда.

Дагъустандани и акция кардик акатнава. Инсанар гаф къадар къват! хъянвай чайра (паркара, куҷейра, майданрал) волонтери Георгиевский лентер пайзава. 22-апрелдиз Махач-къалада къилин майдандал лентер пай-зинив эчечна. Меркездин жегъилар Р. Гамзатован куҷе тирвал, вирида-лайни яргъи лент цава къуна, ам газ мад са шумуд куҷеда къекъвена.

Георгиевский лентинин 10 йисан тарихдин сергъятра аваз Москвадин культурадин департаментди ва "Сту-дентрин общица" тешкилатди 100 мил-лион лент пайнава.

Дербентдай хабарар Рикел хъунин вахта

Нариман КЪАРИБОВ

Вири ульквела хъиз, Дербент шегъердин Гъаливилин йикъаз гегъенш гъа-зурвилер акъазава. И жигъетдай шегъердин администрацияди чадин ветеран-рин Советдихъ, образованидин ва медениятдин рекъяя управленийрихъ галас санал Гъаливилин сувариз талукъарнавай мярекатрин махсус программа тукъурунава ва ам умъурдиз кечирмишзава.

Шегъердин мектебра "Гыч са касни, гыч са затини рикелай аллатнава" лишандик кваз ветеранрихъ галас гуруушар, илимдинни практикадин конфе-ренцияр къиле тухузва, дяведен йисара дербентвиири къалурай игитвилерикай материалирин, шикилрин стендрин, ктабрин выставкайр тешкилзава.

"Азадвал" майдандал алай Женгерин баркаллувилин монументдин вилик, 3-нумрадин юкъван школадин аялри ва вожатыйри къил кутуналди, Рикел хъунин вахта башламишнава. Монументдин вилик Гъамишалу гъай кузва.

Гъаливилин йикъаз талукъ яз аваднламишнин къалахарни рикелай алуд-нава. Суариз физвай рехъ ремонтнава. Ана михъивал хъунин субботнике-р тешкилзава.

Мад са мутьгъ эцигзава

Къадим Дербент шегъер чехи хъуниди куҷейра транспортдин такъатрин къадарни аквадайвал гаф хъанва. Шегъердин гъуль галай пата ракъун рекъин патав "Аэропорт" район ва дачайрин поселок арадал атанва. Аней центрадиз автотранспорт ва инсанар къевзайв къве муль кадик кваз гаф йисар я. Шегъердин агъалийриз игтияжар тамамарун патал Дербентдин 2000 йисан юбилей-диз талукъарнавай пландик кваз ракъун рекъелай пуд лагъай муль эцигзава. Мулькъелай башламишна, шегъердин вини патав ва Ростов-Баку федеральный шегъердада къильнин гъаркъуяр тукъуруда. Ида шегъердин юкъван куҷейра машинирин тънерекат гаф къезиларда.

Миллион яру марвар

Дербент шегъерда тъбиатдал, набататрал рикл алай ксари ина гъар йисуз цукъверин суварар, выставкайр тешкилзава. Шад жедай кар ам я хъи, цукъвер битмишарунал къалахаджай азад вахтунда тамам колективни машъул я. Мисал яз конъякин комбинатдин колектив къачун. Комбинатдин территориядин саки зур гектардин майдандан жуъреба-жуъре сортарин марварин багъ (розарий) аваз гаф йисар я. Майдин сифте къилелай башламишна та зулун эхирралди абурун атири неинки и карханадин гъяятра, гъакл патарив гвай къвалериши чиизида.

Гатфар тамамвиледи вичин ихтиярда тънатнавай алай вахтунда къадим шегъерда цукъверал рикл алайбуру абуру мадни гаф цунин патахъай къайгъу чуѓавазва.

Тъбиатдал рикл алаз

Дербент шегъердин мектебра ва аялрин бахчайра акъалтзавай неслил экология хъунин руѓъдадлаз ва тъбиатдал рикл алаз тербияламишнин къетен фикир гузва. И барадай шегъердин аялринни жегъилрин яратмишнин дворецдин, краеведенидинни туризмдин центрарин, 20, 21, 12, 17, 19-нумрадин юкъван мектебрин педколлективирин аялрин къалахадларни тарифуниз лайиху я. И идайра "Жаван экологар" кружокар кардик ква. Абуру Дагъустандин тъбиатдин гъурчег чайриз аялрин экскурсия, походар тешкилзава.

Дагъустандин экологиядин меслэйриз талукъарнавай конференциярни тухун абуруз аддат хъанва. И жигъетдай Краеведенидинни туризмдин центрарди тухай конференцияни итижлуди хъана. Анал экология ва тъбиат хъуниз талукъарнавай докладрихъ яб акална.

</div

Казим Казимов 80 йис

Редакциядин чехи хва

Мердали ЖАЛИЛОВ

Гар са хизандихъ чехи хва вя я руш жедайди хьиз, чи редакциядихъни вичел къисметди ихтин ярж-дережа гъай хва ава - **КАЗИМОВ Казим Мегъамедшериевич**. "Лезги газетдиз" адан вичин 80 йисакай саки 65 йис умъурь багъишна. Сифтедай хурурун мухбир ва газет келзайвади яз, 1979-йисалай та 2015-йисалди газетдин къуллугъчи, адан пар алай от-деприкай сад тир культурадин отделдин къалахъ идара ийиз, К.Казимов вири Лезгистандиз, Дағъустандиз ва адай къецеени чи газет физвай къван чайра машгүр хана.

Алай вахтуnda вичин яшарни, сагъламвиллин гъални гъисаба къуна, ада язава. Амма газетдихъ галаз алакъа атланвач. Мегъамедшерифовича инсанрин фагъум-фикир, дикъет жеб авур очеркари репортажар, анализ гузай метлеблу макъалаяр, зарисовкяр, веревирдер, гагъ-гагъ сатирадинни айгъамрин фельетонар, шириар, эссеяр, эхирни повестарни романар хкатнавай инсандин рехъ чапханайризни редакцийриз гъакъван фад агал жедайди яни? Икъ тежедайди и нумрада чапзавай адан лап куруу, амма къетен метлебдин къаравилири, жувъенри, ширири субутзаша. Вичин къисметдикай Казим Мегъамедшерифовича са ширида икъ лагъанва:

Журналист, писателеал кар хъана,
Зи рикъ, зи руыгъ гагъ шад,
гагъни тlap хъана.
Зи къелемди къуллугъна ягъ-намусдиз,
Зи са бязи царапални зар хъана...

К.Казимов хизандин юкъва

Еке тариф туштани, и царапара авторди вичи-вичиз ганвай къиметдин дережа гътнава: "Зи са бязи царапални зар хъана..."

Зи фикир я, икъ вичикай лугъуз анжак руыгъ михъи, рикъ чехи инсандиндай, яни хизандин чехи хцелай алакъда. К.Казимов чи редакцияда, дугуриданни, къусни лавъявал, къилин къезилвал чир тахъай чехи хчин, насыгъатчидин ва тербиячидин, камаллу мес-лятичидин ва муаллимдин роль тамамарна. Месела, чи газетда къалахъ жегъил журналист, писатель, илимрин кандидат **Жамиля Гъасановади** К.Казимовакай адан 75 йис тамам хъуниз талукъарнавай "Рикъ къарсурдай сирер ава ильгъамдихъ" къиль ганвай ма-къалада кхъенва: "Казим халу зи виридалайни хъсан, камаллу меслятичи я. Адан зун бубадал хъиз алукудай... Камаллу агъса-къалар кимин абурни я, газетдин къалахъдинни..."

Гъа и тегъерда чехи юлдашдикай алай вахтуnda чеб камаллу насыгъатчидирэз элкъ-венвай **Даир БЕЙБАЛАЕВАНИ**, Шагъисмайл **Гъажимирзоевани**, Нариман **Ибрагимовани**, адахъ галаз яргъал ийсара са от-делда къалахъ **Ханумагъа Шайдабеговани** лугъузва.

Жегъил журналистар тир **Муса Агъмеводава**, Эмираслан **Шерифалиевава**, Мегъамед **Ибрагимовава**, Арсен **Шайдабеговава** Казим Мегъамедшерифович чехи буба хъиз гъурметлу ва мукъва я. Тек са кар лугъун бес я: и жегъилли саки гъар юкъуз а яшлу инсан, амма руыгъда гилани илгъамдин "рикъ къарсурдай сирер" хузвай жумарт писатель, хтупри хъиз, редакциядай къвализ рекъе хутгадай. Ам зайлф я лагъана вя, ада рикъивай гъурмет авун яз.

Зун лагъайта, Казим Мегъамедшерифовича галаз гъеле аллатай асирдин 60-йисарилай, ам вичин хайи хуыре - Ялахъа хурурун Советдин председатель, зун зи хуыре - Миргъяра школадин ученик тирла таниш хъана. А члавуз Ахъзга чи, яратмишдай ксарин, "Самурдин сес" твар алай тешкилат авай. Зи чаларни сифте Докъузпара райондин "Социализмдин рехъ", ахпа районар сад авурла, Ахъзга райондин "Цийи дуныя" газетда чап авурди я. К.Казимован ачаван акунар, сабурлу ва умудлу рахунар гилани рикъел алама. Къисметди чун са редакциядиз акъудна, адахъ галаз за 1985-йисалай инихъ 30 ийсуз санал къалахъна.

Журналист ва писатель К.Казимован хатын, кхъинар, дережаяр, лезги эдебият ва меденния вилиди тухуник ада кутунвай пай заз гафарай вя, патавай чида. За адан лап зурба эсериз - "Хважамжамдин къужахда", "Девирдин къван", "Дидедин аманат", "Имамали-бэг" ктабриз рецензияр къяна. Гъеле а ктабар акъатдалди вилик автордиз гайи хейлин

теклифар, авур къейдер, лагъай фикирар ада, къусни инжиклу тахъана, бязибуру хъиз, "хъел" тавуна, къилиз акъудна, а ктабар чи келзайвайбурув агакъна, критикиди ва литературадин илимдад машгъулбуру абур хушдиз къабулни авуна. "Дидедин намус" Лезгийрин госмуздрамтеатрдин колективди сэгънедал эцигна. Усал эсер тиртла, икъ ийи-дацир.

"Имамали-бэг" роман "Самур" журнальда чапдайла, адан а чаван редактор, шаир-сатирик Жамидин и эсер эхиримжи вахтунда лезги гъякъатда арадал гъанвай лап хъсан эсеррикай сад яз гъисабна, ам тамамвилелди журнальда гана.

За а романдикай жуван фикирар "Футфайри фура тур къиль" твар алай макъалада лагъанва ("ЛГ"-дин 2011-йисан 2-нумра). Ана къейднава: "Имамали-бэг, гъа икъ, общественный умъурда гзаф бажарагъэр аваз, хусуси умъурда бахтункай пай тагайди хъана.

Къилин бахтусувални а кас вичин девирдилай (XIX асирдин эхир, XX асирдин эвел) ва яшайшидин шартларлай хейлин вилик квайди хуунхъ галаз алакъалу я".

Гъавиялай адан руыгъдай пехилбур, ам акунани тақланбур пара хъана. Имамали-бэгди, вичин къвализ атай мугъманрин вилик гъайи хинкъардикай къилин чар хкатаила, ферсуз ва арсуз папан кифер атлана. Папа лагъайта, адан душманрив гъа вичин къвале ийфен вахтуnda итимдин къиль атлуз туна...

Писатель Казим Казимов лезги келзайвайбурув багъишнавай "Дявидин исарин аялар" эссе, "Октябрдин гъетер", "Гъулдандин варар", "Кеферпатан нур" ва маса чехи очеркар, "Етим Эминакай риваятар", "Самурдин сирлу авазар" (Агъалар Гъажиеван къисметдикай), "Хурургъ Тагыр" - литература ахтармишунин тах квай эсерар санал къвати хуувуртла, абур халкъдин садрани квахъ тийидай ирсиниз элкъведа. Чун гъеле авторди хъенвай къван шириккайни манийрин чаларикай, бахшбендерикай раҳазвач.

Казим Мегъамедшерифович зегъмет къимет эциг тавуна тунвач. Адакай гъеле хурре амаз "За трудовую доблесть" медалдин сагъиб хъана. Газетдин редакцияда адан къвалахъ "Дагъустан Республикадин культурадин лайхлу работник" лагъай гъурметдин твар, чи журналистикада къилинбур тир "Дагъустандин къизилдин кълем", Гъажиев Гъажиеван тварарихъ галай премияр, маса пишкешар гуналди къейднава.

Чи юлдаш лап къени вижевай хизандин къилин я. Адан къвалав вичин веледар, веледрин веледар-хтуларни птулар гва, гъар сада чипин муг кутуна, къул къени ийизва.

Батандин чехи дяведа 29 йисни тахъан-маз телефон хъайи бубадиз такур бахтар Казим бубади вичин эвледриз мердвинелди пайзана. Бубадин сур жағыр хъувур ада къе лугъузва: "Къуй дуныя мад а залум завал-ри къарсатмиш тахъурай!.. Буба квахъай югъ са веледдин тахъурай!.."

Чан къе чи чехи юлдашдиз, редакциядин чехи хизи ага-къяна вай 80 йисан дережаяр рикъин сидкъидай тебриказва. Къуй вахъ яргъал ийсара сагъламвал, къелемдин хцивал, чалан верцивал амукърай.

Гъурметлу дуст, вун чаз гайи
Ялахъар сагърай!
Гъакъван къени, гъакъван багъри
Ялахъар сагърай!

Заргарди хъиз чалар атлыз,
Къелем хуыхъ гъиле.
Гъам хъульериз, гъамни гатуз
Рагъ хууй ви къилел.

Асиррин къван - неслирин бин
Абадвиле хууй!
Хъульезвай хъиз Шалбуздин чин,
Азадвиле хууй!..
Амин.

Чи тебрик

Гъурметлу
Казим Мегъамедшерифович!

Чна ваз, гыч са журединни фашалвал квачиз, редакциядин Чехи Хва лугъузва. Жегъилри ваз буба лугъунни душушдун кар туш. Гъакъикъатдани, ви яшарин 80 йисакай саки 65 йис на хайи газетдин, милли журналистикадин, мединиятдинни эдебиятдин къуллугъда эцигнава. Яни винидихъ чун раханвай дережаяр вуна ви къисметдалди, зегъметдалди, кардиз ва санал къалахъавай дустариз ва фалувилелди къазанмишнава.

Ахътин дережайриг регъятви-лелди агъкъ тийидайдини чаз чизва. Вазни, гъеле аялзамаз къилемлай бубадин тавази, дидедин гъилин чимивал алатай, а залум чехи дяведин магърумвилер, кашарни мекъер таза бедендальди эхи авур, амма руыгъдай инсанвилин къетен къуватар, инаншишилини въумурдал ашукъвилин гъиссер квадар тавур, анжак зегъметдалди ва бажарагъдади вилики фейи инсандин - къе машгъур писателдиз, публицистдиз, журналистидиз, шаирдиз, чехи хизандин къилиз, хурун ви халкъдин къайгъудар хизи са камни рејятдиз акъвазайди туш. Вири и краай чна, къенин несилид, ваз баркалла лугъузва.

Ви тварци лезги журналистика хейлин вилики тухвайдал шак алач. И жигъетдай вуна чи милли журналистикада бажарагъалу публицистри - Г.Гъажибекова, З.Эффендиева, И.Вагъабова, Н.Агъмедова ва масабуру кутур рехъ устадвилелди давамарна. Гъикаята и агалкъунар ("Девирдин къван", "Хважамжамдин къужахда", "Дидедин аманат", "Имамали-бэг" ва мсб.), литературадин ахтармишунар (Э.Эминакай, Х.Тағыракай, А.Гъажиевакай ва маса авторкай) инлай куулухъни чеп алмадайбур я. "Дидедин намус" пъеса Лезги госмуздрамтеатрдин сэгънедал финни ви бажарагъдихъ генани артух синер авайди субутна.

Чаз ви инсанвилин, насыгъатчи-вилин, чехи хавилини ва юлдашвилин рафтарвилер иллаки хуш я. Вун - дяведа телефон хъайи бубадин гел жағыр хъувур, адан сурал къиль чулуна, руыгъдихъ дуя келна, анал хайи чилелай тухвай руг вегъена, рикъ секинарай хва парабуруз чешне я. Гел квахъай рухвяя, баъбар садрани тахъурай!

Ви хизан патал на чулуг зегъметар чаз мадни мукъва я. Алай вахтуnda Казимовин са шумуд векилди, вун чешне хъана, чи газетдихъ ва санлай милли журналистикадихъ галаз чипин майилар саднава.

Сагърай вун. Чна ваз ва ви чехи хизандизни 80 йисан юбилей-культурадинни литературадин сувар рикъин сидкъидай мубаракзва. Вун чаз иналай куулухъни "Дагъустандин культурадин лайхлу работник" - тварцин, "Баркаллу зегъметдай" медалдин, журналистикадин чехи шабагърин сагъиб яз, чи чехи юлдаш ва хва яз амукъда!..

Барка хъурай, Казим ваз!
Тежез маса лазимвал!
Дагъдин михъи булах хъиз,
Руыгъ хъурай ви къалахъиз!

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН"
редакциядин коллектив.
Къилин редактор А.У.САИДОВ.
28.04.16.

Казим Казимов 80 йис

Казим КАЗИМОВ

Гъабиб муаллимдин дафттаррай

Гъабиб муаллимни зун фадлай таниш ксар, дяведин йисарин аялар я. Чахъ къведахъни са журедин къадар-къисмет хана: хай буйайриз фронтдин цаярай дагълариз хтун къисмет хънанч. Чна къведани санал мектебда къелна, гележегда Гъабиба вичин хай хууре, зани зи хай хууре жураба-жууре жавабдар къвалахар тамамарна. Гъабиба залай къве йисан вилик пединститут акъалттарна. Гъакъ, залай тафаватлу яз, ада вири умъурда хай къван вакъияр къхъена, бегъем са хара дафттарар вичин умъурдин эхиримжи йисара раиж авун патал зал ихтибарна. “Зи умъурдин ктаб” тъвар алай дафттарра саки са беъм асиридз талуък вакъияр, бязы дуьшушьша вахтар-члаварни къалурна, геъненшдиз ганва. Чна агъадихъ къелзайвай-бурун фикирдиз а дафттаррай са шумуд вакъия гъизва.

Закай “Етим Эмин” гъикI хъана?

Кууне, Ахцеърин къеледа яшамиш жез, чешнелу мектебда къелнаж жеди. За къелна. Хуурьун тариҳда сифте яз ана 8-классни акъалттарна. 9-классдиз акъатайла, зун писдаказ азарлу хъана. Самур вацал алай Рутулиз хъфиззвай мутьгъни ацахъна, гъалчай гъава авай са юкъуз азарлу хънавай зун Гульли бадеди, ламрал акъадарна, хуурьуз хана.

Гила са йисуз хууре амукъай за мектебда Сайд бубадин (и муалимдиз вирида буба лугъудай) сивий ван хъайи Етим Эминан ширерик жуван технифарни күхтума. Бегъем ктаб арадал гъана. “Гульз Тамумакай” - Тамам, “Тамакъ яцракай” - “Темпел яц”, “Гачал гъейдикай” - “Гачал мires” ви икъл мад. “Дустариз” гъа авайвал тұна, за жуван “технифар”, хуурьун вилик квай къаядал хажж хъа-

К.Казимов (юкъва) Лезгийрин госмуздрамтеатрда. Чаплапатахъ театрдин къилин режиссёр Э.Наврузбегов, эрчиликпатахъ РФ-дин лайихху артист А.Сайдумов

на, нехирбан гада Шуаяз къелнай. Шииррин ван хъайи ам шехъиз башламишна. Вичиз икъван зурба таъсирай шириар садрани ван хъайиди туш лагъана.

“Шаир” хънавай закай хуурьуз лап фад ван чкана. Сифтегъан классра тарс гайи Да-вид муаллимди заз вичин патав эверна, шириар къелун истемишина. Рикливай захъ яб акална, ада лагъана: “Гъабиб, чан хва, шириар технифунал ви рикъл ала, анжак чуьнухгумбат! авун виже къведа. За ваз Етим Эминан шириар къевенай къватлай авай чка лугъуда. Анжак абур араб гъар-фаралди къхъенва...”

За, къвализ хтана, еке дикъетдивди түккүрнавай “Зи технифар” къулаз веънена кана. Гульли бадедай бегъем гъарай акъатнай. Гележегда Давуд муаллимди лезги гъар-фаралди къхъенва...

А къвалахдиз къимет гайи къве жегъил алимди къхъенай: “Авторди къевенвайди дипломдин ваъ, илимдин кандидатвилин дөрека къвачунин шартлариз жаваб гузәй къвалах я.”

И къватлай себеб яз, зун Етим Эминан ватаңда, адан хайи къвала, Етим Эмин къекъей хуэрера - Klaxçulgъя, Кьеандал, Бигердал ва маса хуэрени хъана. Ам яшамиш хъайи къвала къве йиф акъудна, шаирдин сурал адан руьгъдихъ дуя къелна.

Гележегда за Етим Эминан са гафни чуьнүхъ хуувуна. Заз адакай риваятар - бегъем ктаб къхида мумкинвал хъана.

Виридалайни

михъ коммунист

Чун - гъвечи хуурьун чехи гъакимар: колхоздин седри, парторг ва хуурьун кавха (зун) гъар пакамахъ фад дояркайрин гульгульаллаз фермадал физвай. Саки хъультуун вири варцара. И кардин себебни ам тир хъи, сад лагъайди, хъультуун варцара хууре маса къвалахар авачир. Къвед лагъайди, гъар йисуз фермада таза данаяр рекъиз хкатзвай. Райкомдин бюородал еке къарарап къабулзвайтлани, са шумудра фермадин заведишар деги-шарнатлани, данаяр тазазмаз рекъизвай.

И пакамахъ чун фермадин тевледиз мукъва хъайила, анин ракларив акъавнавай доярка Шагъпериди, къалабулух кваз, лугъуда: “Чан стхаяр, данайрин парахдин муртла юзазвай са шей аеа. Аман, ам данайриз тегъезуун гъиззвай кускафлар туштла?!”

Чна тевледин къенез тади авуна. Килигайтла, дугъриданни, парадин пилпай малум тушир са затл акъавза. Колхоздин седриди ам ахтармишайла акуна хъи, муртла алчудар жевзайди фермадин цийи заведишвиле тайнарнавай “дядя” (ча вирида адаа къл лугъудай), къульгэ коммунист Юнус тир. Ам райкомдин бюородал фермадин къвалахар къайдадик кутун патал, жавабдарвиле чуьун патални регъят хъуй лагъана, и къуллугъдал тестикъарнавай.

тамам хъайила, ада чилин къвалахар, вичи лугъудайвал, лежбервал авун давамарзай. Анжак къвачерин зайфвал себеб яз, чехи бубадивай капл-теат жевзачир. Ада гъамиша Къуръан гъар пакамахъ къелдай. Белки, и пак ктаб адаа хуралай чир хънавай жеди.

Ингье са юкъуз за чехи бубадивай хабар къазва:

- Буба (чна чехи бубадизни буба лугъуда, хайи бубадиз - дах), вун и яргъал умъурда са журединни азар-бизар авачис яшамиш хъана. И кардин сир вуч ятла?

Чехи буба заз къилелай къвачел вичиз сифте акъаввайда хъиз килигна, ахпа лагъана:

- Чан велед, за ваз умъурда тикрап ийиз хъайиди я: фу лежбервал авуна түльна къланда (и гафар чехи бубади зун гъамиша чаарал-циарал машгъул жез акурла лугъудай).

За умъурда паплорус чуьунач, бъич садрани иччи дадмиш къвани авуна. Садални пехил хъана. Шер-фитнедик къил кутунач. За жуван гъалалдин са күс фу түльна. Садрани гъарам шей кълан хъана. Зун жуваз Сад Аллагъди гайдал гъамиша рази хъана...

Захъ чи къунчи Къехуылрин хууре Гъульсейн лагъана хванихва авай. Къехуылвирине ийинки чепедикай (адаа хъумур лугъуда) чин душманар рекъидай туп авуна, абуру гъакъ чепедикай жураба-жууре къаб-къажах - чуквияр, гетлеяр, чапакар, гичинар, гъатта чирагъарни, хъар патал тадаракарни ийидай. Гъульсейна заз пишкеш яз вичи түккүльбай гичин ганай. А гичиндай за вири умъурда Узун булахдилай гъайи къайи яд хъваз хъана. Ваз акъаввайвал, захъ яргъал сагълам умъурни хъана...

Аялрин руьгъдин

заргар

Муаллимиилин пеше заз заргардин пешедиз ухшарди яз аквада. Эгер заргардиз устадвал бес тахъйтла, адан фагъумдини гылерди арадал гъизвай ядигардик квай нукъсан гъасятын къатлаз жеда. Эгер муаллимди чирвилер ва тербия гайи аялдин къанажагъдик нукъсанар хъайитла, им санлай неисприн бедбахтвал я. Гъавилляй муаллимар чин баркаллу къвалахда гъамиша мукъаят хъун вакъибу я.

Им Советрин

Союз я

8-классда за сложный предложенийрай тарс гузай. Досладив экъечинавай Заида гъич са журедани ахътин предложенияр түккүльбай хъунин гъавурда акъаввачир. Зун ажугъламиш жез башламишна. Шумудра за аялдиз, мисалар гъиз, къумек гузайтлани, адаа жаваб сад тир:

- Чан муаллим-уштель, валлагъ, вири рикелей физва.

Эхирни, жувавай жув хъуз тахъана, за адаа вун пакамахъ фу нез агакънни лугъузва.

Гила чинай дегиши хъайи ученициди заз жаваб гузва:

- Им Советрин Союз я, муаллим-уштель. Вуна заз чана гъарааязва...

Моя клетка

занята

7-классдин ученик Мурсала вич дузыда-каз тухувачир. Эхирни гуя ам къайдадиз хун патал за журналда адаа къимет яз “2” эзигна.

Заз гъар са тарс аялри гъа тарсунин къе-не чирун ва жаваб гайи аялриз лайихлү къиметни эзигун къайда хънавай. Хъсан жаваб гудай аялрин жергеда Мурсални авай. И се-ферда иштирак тийиз акурла, за хабар къазва: “Мурсал, вуна вучиз жаваб гузайди туш?”

- Гъабиб Камилович, моя клетка в журнале занята. Больше отвечать я не буду...

Играли муаллимар! Гъарай-эвер авуналди, журналда аялдин тъварцыхъ пис къимет эзигуналди, я чирвилер гүнин, я тербиядин месэләяр гъязлиз жедайди туш! Зун зайиф муаллим хъайиди за гүгъүнлай аннамишней...

Масанди

Ам вуж ятла, зи рикъл муз авунвай?!
Гуьрчег жевзай, икъл атуунвай-атунвай.

Халикъди вун ширина, Масанди!
Нурагин нур, заз умъурда акунвай.

На лугъуди, яргъал сефер вилк ква,
Лугъуз тежез, хейлин гафар рикъл ква.

Вун къужахда цразва зи, Масанди!
Милайм хвеш ви чинники сиек ква.

Кефи хайла къалл касарин къинери,
Зи сефил рикъл шадзана ви кинери.
Зи умъурдал нур веъненва,
Масанди!

Заз хуурезвай ви мержандин вилери.

Чахъ гъар садаа азар-бизар галазва,
Сад Аллагъдин рикъл вири алаазва.
Зун паталди луқман хъанеай, Масанди!
Вун гъар садав ширин меецел рахазва.

Зи гъар са югъ сувар хуунух къланда ваз,
Къени ният рикъл аваз, чандаваз.
Гъамиша на алшишава, Масанди!
Акун патал зун сағъбурун сандаваз.

Духтурини къюненва гъа фарман заз,
Жагъур жевзач лазим авай дарман заз.
Вун атана, зи гъил куна, Масанди!
Вакай дарман хъана, бағза инсан, заз.

Сенген иифиз заз пис ахвар акуна,
Чун къвед ава цукламишай дугуна.
Гъил-гъилеваз къекъезва чун, Масанди!
Пайда хъана гъульбайр чаз тақуна.

Кяна акуудна зи гъилгъиль гъил вуна,
Къарсурна хъи зи къевчирин чил вуна!
- Сағърай, гада! - лугъузва на, Масанди!
Хъияна зи терефдихъ са вил вуна.

- Хъягъ жуваз зи буй-бухах авайди,
Нурлу хъульхъвер, зарлу кифер алаиди!

- Гафар лугъуз яргъя жевза, Масанди!
Вучиз вуна ийизва зун тахайди?!

Гъульбайрни шадвалзана, хъульрезва,
Чархар ягъиз, абур залай элкъевеза.
Вун вилеркай кважа, зи Масанди!
Зун къах хъана, са гаф меецел текъевеза.

Зи бағърини, зи гъульруни, перини,
Сад Аллагъди къисметнавай вирини
Анжак вун я, мад гъич садни, Масанди!
Вун акваз зун бахтлуни я, дирини.

Йикъян месәлайрай Къаналриз - гъазурвал!

Рагъидин ЭМИНОВ

Ахцегърин хурун Къузай ва Гүней патарин чин балансдал алай къаналар ятар гудай цийи сезондиз гъазурунин мураддадил мартдилай эгечина "сельсовет Ахтынский" СП-дин кыл Н.Эфендиева, хурун Собранидин кылдин депутати ва ичин къуллугъ-

Къаналар къайдадиз хуунин рекъяя къалахар кылые физвай вахт

чири абур авай гъял ахтармишна ва къаналар михъунин рекъяя къалахарин график түккүүрна. Къейд авун лазим я хын, вилидай къаналар субботникар авналди михъязавитла, гила Н.Эфендиева абур рабочияр къуна гъакъидихъ михъун къетнава. И кардай райцентрадин гзаф агъалийри адас чухсагъул малумарзана. Алай вахтунда райцентрадин гъам Къузай, гъамни Гүней патан къаналар дигидай сезондиз саки гъазур я.

Исятда "Мегъер" хвал саки 5 километрдин мензилда къайдадиз хуанва. Ам чарасузы чайрилай гөгөншарнава, кул-кусрий михънава, адап алай къажар ремонтнава, игътияж авай чайрилай чилик гъар жүрэдин диаметрдин турбаяр кутунва, сваркадин къалахар тамамарнава. "Лай" участокда авай къанални ремонтнава.

Идадай гъеъри, вичел 20 метр яргывал, 3 метр гъяркүүвал, 2 метр къакъанвал алай бетондин цал хажуналди, рехъ тухунин хаталувал авай участок мягъемарнава. Гъяна 120 метр яргывал алай ва зирзибилирив ацланвай еке диаметрдин турбадин къенни мукъофидви михънава.

И къаналрал бригадир У.Жалилова, рабочияр тир М.Агъяева, А.Мегъамедова, С.Шалиева, А.Генжалиева ва гзаф масабуру са шумуд юкъуз чүгүр зегъмет тариф авуниз лайиху я. "Идрисан хвал" къайдадиз хун патални хейлин къалахар кылые тухвана. Гүней ва Къузай пата авай къаналрин къажарал гүзчывал тухун патал къаравулар тайнарнава.

Зирзибилиркай менфят къачуда

Къагъиман ИБРАГИМОВ

15-апрелдиз Дербентда Кыблепатан территориальный округа РД-дин Кылини патай тамам ихтиярар ганвай векил Али Хазбулатова Кыблепатан Дагъустандан яшайишида жезвай къеви амукъаяр ва зирзибиль гъялдай завод эцигуни месәлайриз талуқарнавай совещание тухвана.

Адан къалахада РД-дин төбиятдин ресурсин ва экологиядин министр Набиула Карабаева, Дербент шеъердин кыл Малик Баглиева, Мегъарамдухурун, Табасаран райондин ва Дагъустандин Огни шеъердин руководителри, шеъердин УЖХХ-дин начальник Салиль Рамазанова, Карабаево-Черкесия Республикадин экологиядин "Флора" компанияндин векилри иштиракна.

Али Хазбулатова къейдна хын, зирзибиль къватун ва адакай менфят къачун - им эхин

римжи вахтунда республикадин руководстводи артухан фикир гузвой важибу месәла яза.

Набиула Карабаева вичин нубатдай Каспийска зирзибиль сасадихъдай завод эцигзаявдакай хабар гана. Адан гафараид малум хайвалив, завод Экологиядин югъ тир 5-иондиз ачуун пландик ква. И шеъерда машинирин күтүнне чархар гъялдай ва абурукай маса заттар ийдай карханани эцигзава.

- Зирзибилиркай менфят къачудай заводдар эцигуни республикада экологиядин гъялар виле акъадайвал хъсанаруниз къумекда, - къейдна ада.

Ада малумарайвал, мукъвал вахтунда зирзибиль къватдай ва герек чекадиз тухудай компанияр тайнардай тендерер малумарда.

Анал, гъакъин Кыблепатан Дагъустандин райониз къуллугъдай полигон тайнардай чекадин месәладин патахъяни веревирдер авуна.

50 йисуз рулдихъ

Ярали МАГЬАМДАЛИЕВ

Алатай асиридин 60-йисара Дагъустандин Огни поселоңда кардик квай хурун майиштадин профтехучилищеда көлүн Кыблепатан Дагъустандан авай гзаф жеъилрин мурад тир.

И училище акъалттарайбурукай сад Көйпир-Къазмайрилай тир, алай вахтунда Каспийск шеъерда "Каспийтеплосервис" ООО-да къалахазавай АЛАУДИН буба я (шикилда).

- Зи аял вахтара чи хууре авайди са трактор тир, - риклек хизике ветеранди. - Гъар юкъуз тарсарай хтайдалай гүзгүйнин зун трактордин ван къевезвай патахъ фидай.

А чавауз хууре виридан патай гъурмет авай тракторист Нажмудин халудиз зи гъалдикай хабар тириялай, ада ара-бир трактор зав гъализ тадай. За адазни жувалай алакъдай вири жувредин къумекар гудай.

Трактористилел рикл алайвиял зун ви-

нидихъ тівар къунвай училищедиз гъахна. Анаң акъалттарай 1966-йисуз за сифте хууре, гүзгүйнлай шеъерра гъар жувредин бульдозеррални тракторрал къалахна.

Агъсакъалди жеъил члавалай вичин рикл алай пешедай къалахунал са күсни пашманвал ийизвач.

Къуй адахъ чандин сагъвал, къланвал, вичин галатун тийижиз чүгүзүүвай зегъметда мадни еке агалкъунар хурай!

Гатфарин михъивилер

Ярали МАГЬАМДАЛИЕВ

Гатфарин сифте йикъарилай башлашина Каспийск шеъердин гъар са күчеда, карханайрин гъяятра аквазвайди субботникира зегъмет чүгүзүүвай коллективтари я.

"Каспийтеплосервис" ООО-дин карханадин колективин, кылые Халкъдин Собранидин депутат, генеральны директор Тлагыр Агъмиров аваз, вилик жергейра авайбурукай сад я.

* * *

ЧИ КОРР.

И йикъара Дагъустандин Кыблепатан са жерге хуурера михъ авунин ва къулайвилер тунин къалахар субботникар кылые тухвана. Ахцегъ райондин администрациядин кылини күмекдади "Леки" фондуни тешкилнавай субботник и йикъара Гъульгөвэрин хуурени кылые фена. Къейд ийин, хурун агъалийрни мергъяматлу и кардивай къерехда акъвазнач.

- Хууре аялар къульвазвай авай футболдин са чил хурун советдин виликан руководстводи маса гана. Алатай

* * *

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА акъуднавай къаарардин бинедаллаз, вири хуурера михъивилер авунин къалахар гъар киши юкъуз эйгиндаказ кылые тухузва. Субботникдин иштиракчыри зирзибиль къваттас, къелемар акуриз, тарарин панараз пер ягъиз къалахазава. Къватнавай зирзибиль къалурнавай чекадал ага-къарун патал махсус улакъарни гилигнава.

Гъя ихтиин субботник и йикъара Герейханован хуурени кылые тухвана. Ина

виридалайни важибу месәла багъалири, салариз гудай цин хвалар ремонт авуун тир. Субботника председатель Альдеров Рустам ва и царарин автор кылые аваз 30 касдилай виниз инсанри иштиракна. Тракторист Гъажибалаев Гъажибалауди, Керимов Баламирзеди, Магъмудов Магъмуда, Рамазанов Зураба, Мирзетов Жамала, Мирзеханов Сеймура намуслувлелди зегъмет чүгүн.

И юкъуз аяларин бахчайрин, участковый больницадин, школайрин территоририяра ва абурун патарив гвай чайра, хурун юкъвал алай паркуна михъивилер авуна, жугъунар ремонтнана.

Санкт-Петербургда субботникда

23-апрелдиз Вириоссиядин субботникдин сергъятра аваз дағыстанвийри кеферпатан меркезда қылеле тухтай мярекатда иштиракна, хабар гузва Санкт-Петербургда авай РД-дин векилханадай.

Кылеле руководитель Гъасан Гъасанов аваз, и идарадин работники, ыакнны дағыстанвийрин общественный советдин членери Пискаревский мемориальный сурар авай чка къайдадиз гъана.

Сифте абуру Ватандин Чехи дядедин ийсара гъалкъада тунвай Ленинград худайлла телефон хъайибүр, меквилилк, гишила ва бомбайрик къейибүр рикъел хана. Ахла дағыстанвийри чиз къалурай чкара къакъажна, векъер-къаларикай михъна, зирзбил шешелра туна.

"Пискаревский мемориальный сурар" директор Олег БАЕВАН гафаралди, зур миллиондилай гзаф инсанар, гъа жергедай дағыстанвийри фарақъатнавай 186-нумрадин сурара, чимел гъавадизни килиг тавуна, школьники, студентри, жуъребажурие идарайрин къуллугъччири хейлин къалахар тамамарна. Жажалат чугвазвай вири дидейрин лишан тир зурба ядигар Диде-Ватан памятник пешекар дестеди михъна, чуьхвена.

Къалахар акъалтлайла, О. Баева күмек гайбурууз чухсағыл малумарна. Санкт-Петербургда авай РД-дин векилханадин кыл Гъасан Гъасановав ватанэгълиярни галаз мемориалдин территорияда квайда тунин карда гъакъисагъивелди зегъмет чуугунай разивал къайданавай чар вахкана.

Гъалкъада тунвай Ленинград хвейи аскерриз-дағыстанвийриз бахшнавай мемориальный плита чи ватанэгълиири къайдадиз гъана. Идалайни гъери, садесте дағыстанвийри Ленинградский областда қыве ийсан вилик чи къеъал аскерриз-дағыстанвийриз бахшна түкъурнавай "Невский пятак" ва "Синявиндин тепеяр" мемориальный плиталяр ва маса хейлин чкаярни къайдадиз гъунин къалахар тамамарна.

Суварин ярмаркадиз теклифзава

Республикадин хуруун майишатдин метяътар гъасилзавайбуру гатфарин ва зегъметдин сувариз талукъарна тухзвай ярмаркада иштиракун теклифзава, хабар гузва РД-дин промышленностдин ва алишверищдин министерстводин пресс-къуллугъди. Мярекат 30-апрелдилай 2-майдалди Ирчи Казакан тъварунихъ галай (Дахадаеван куҷедилай башламишна, М. Ярагъидин куҷеда ақъадалди) куҷеда кылеле тухуда.

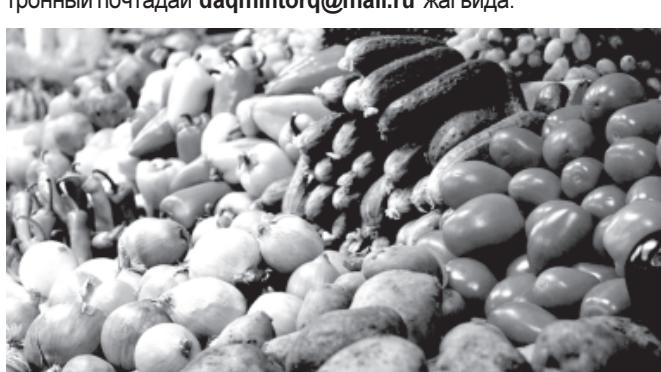
Ам "Алишверищдин "Дағыстандин къал" ОАО-ди РД-дин Минпромторгдихъ ва республикадин хуруун майишатдин ва суретдин министерстводихъ галаз санал тешкилизава.

Гузылемишишавайвал, ана республикадин ви Россияядин регионрин хуруун майишатдин продукция гъасилзавай вирибуру иштирака.

Ихътин продукциядилай гъери, ярмаркада сурсетдик акат тийизвай, гатфарин ва зегъметдин суварихъ галаз къадай заттарни эцидга.

"Суварин ярмарка - им меркездин агъалийрин гегъенш къатариз жуван шей къалурдай, маса гудай рекламиринген ви Махачкаладин алишверищдин карханайрихъ галаз икъраар кутундай важибу майдан я", - алана хъувуна пресс-къуллугъди.

Ярмаркадиз талукъ делилар телефондин агъадихъ галай нумрайрай 8(8722) 67-92-12 ва я 8(988) 429-75-75, ыакнны электронный почтадай daqmintorq@mail.ru жаъида.

Майданар гегъеншарзава

Алукъазавай майдин варз суваралди девлетту я. Абурукай сад 2011-йисуз сифте яз къейд авур "Тамар кутунин Вириоссиядин югъ" экологиядин серенжем кылеле тухузва. А члавуз сад лагъай юкъуз Россиядин 60 региондай чин ашкъидалди и мярекатда иштиракай къве виш агъзур касди ирид агъзур гектардилай виниз майданра 25 миллион къелемар, кул-кусар акъурнай.

Гена хъсан хъана, тамарин майишатдин федеральный агентстводи кыл кутуналди, 2011-йисан майдин

къвед лагъай киш ийкъалай башламишна, "Тамар кутунин Вириоссиядин югъ" экологиядин серенжем кылеле тухузва. А члавуз сад лагъай юкъуз Россиядин 60 региондай чин ашкъидалди и мярекатда иштиракай къве виш агъзур касди ирид агъзур гектардилай виниз майданра 25 миллион къелемар, кул-кусар акъурнай.

Серенжем тухунин махсус вахт майдин вацран къвед лагъай киш югъ яз гысабзава. Тамар кутунин мярекат, РФ-дин Гъукуматди ва чкадин администрацийри тереф хуналди, тамарин майишатри чин хивез там кутун патал участок чара авунин, чил гъазурунин, цадай материалларды таъминарунин къвалихар къачуналди қылеле тухузва. Ана и кардал рикл алай гъэр са касди-

вай иштиракиз жеда, волонтерри герек тадаракар гуда, мешебегиди абуруз къелемар дүздаказ гыкл акъурдатла лугъуда.

Тешкилатчыри хъсан кар гележегда чи улкведин вири агъалияр патал халис сувариз элкъведайдак умуд кутазва. Икл гъэр са касдихъ вичи акъурай "вичин" тар жеда.

Къенин юкъуз и акцияди Россиядин 40 региондай, (Сибирдилай башламишна) 60 шегъердай са миллиондив агакъына инсанар къватлава.

Чи республикада лагъайтла, и кар шегъерра, хуэрера тешкилизавай миҳивилерин, къелемар акъурунин субботниги ачуҳиз тестикиарзава. Ци тамар кутунин Вириоссиядин югъ 9-Майдал - Чехи Гъалибишин суварин ийкъал түш жезва.

20 агъзурдалай виниз...

"Тамар кутунин Вириоссиядин ийкъан" серенжемдин сергъятра аваз республикада 20 агъзурдалай виниз тарар акъурун пландик кутунва, хабар гузва РД-дин тамарин майишатдин комитетдин пресс-къуллугъди. Къелемар къачунин, цадай чил гъазурунин къалахар саки акъалтларнава.

Идахъ галаз санал, къейдзава чешмеди, къенин юкъуз 9 агъзурдалай гакъяна жуъреба-жуъре, чкадив къадай жинсерин тарар Буйнакский, Къарабудаҳкент, Дербент, Шамил, Акуша, Казбек районра ва са бязи общественный чайра акъурнава.

Кылди къаҷуртла, шумъягъдин ва канадский жинсинин чинарринг 400 къелем Къарабудаҳкент райондин ял ядай "Ачису" базадин территорияда акъурнава. А мярекатда кылеле РД-дин администрациядин Къилин ва Гъукуматдин комитетдин руководителдин заместитель Камил ЯСУЛОВ аваз жавабдар работники иштирака.

Чкадив, гъавадив къуна хъсандин экъечүн патал дувурун мягъем къурулуш галай ва къакъанвилел 1,5 метр алай 3-5 ийсан къелемар хъяна къланда. "Чна акъурзайвайбурун арада ақациядин, цуцун, къарагъаждин, чинардин, меъүн, бадамдин ва шурван піниндин тазарава. Акъурдадай гъуъгъуниз къелемиз киреж язава, яд гузва ва

гару алгъур тавун патал элкъурна кутунза", - лугъузва К. Ясуолова.

Республикадин дүзенен районди къалахар апрелдин эхирдади кылилиз акъудун, ахла дағъдин районра тамарин культуралар тумар цаз башламишун пландик кутунва.

И крат патал Даглесходи мегъүн, мұтқверин (ель), шамагъаждин тарарин 90 килограммадилай виниз тумар гъазурнава.

Тамар кутунин Вириоссиядин югъ гъэр 2011-йисуз къейдзава. И юкъуз жуъреба-жуъре серенжемар, субботникар тешкилизава. Тамар кутунин къалахар мартдин эхирра баш-

ламишава ва майдиз акъалтларнава.

Планда къейднавайдалай гъери, тарар акъурунин къалахар РД-дин Къилин тапшургъдалди Дағъларин йисан сергъятра аваз маса чайрани кылеле тухузва.

И важибу карда Тамарин майишатдин краин рекъяя региональный комитетдин векилрилай гъери, республикадин руководстводи, чкадин лесхозрин, районрин администраторин активири, умуми образованидин заведенирияри ва лесничествойри, школайрин ученики активилледи иштиракава.

Мад са филиал ачуҳда

Мукъвара Къарабудаҳкент райондин Манас поселоқда "Дагагроснаб" ОАО-дин патав Бабаорт райондин Туршунай хуъре, МТС-дин "Новоанджендэнский" ГУП-дин мулкунал машинринни тракторин компания тешкилнан.

"Алатай" ийсуз "Дагагроснаб" ОАО-дин патав машинринни тракторин компания тешкилнан. Чешмеди хабар гузайвал, республикада аграрный хиле техникаидин рекъяя цийивилер тунин месэләяр гъялуни къетлен фикир гузва. И кардин гъакъиндай Дағыстандин Къиль Рамазан Абдулатипова са шумудра лагъана. Идахъ галаз алақапул яз республикадин шегъерра ва районра машинринни технологический станция (МТС) техникаиди таъминарунин къалахар кылеле тухузва.

МТС "Дагагроснаб" ОАО-дин директор Борис Гъажиханов гафаралди, им карханадин базадал ачуҳавай сад лагъай филиал туш.

"Алатай" ийсуз "Дагагроснаб" ОАО-дин патав Бабаорт райондин Туршунай хуъре, МТС-дин "Новоанджендэнский" ГУП-дин мулкунал машинринни тракторин компания тешкилнан.

"Дагагроснаб" МТС-да комбайн, тракторар, ем гъазурдай, дигидай техника, прицепдин ва маса тадаракар ава. "Машинринни технологийрин станцияди гегъенш къалахра күмекар гузва. Абурун арада цанрин, зулун культураяр къатлунин, тракторин къалахарин, чилериз ятар гузай системаяр михъунин газаф масабур ава", - алана хъувуна ава.

Алай вахтунда машинринни тракторин компаниядин Кеферпатаан филиалди Къизляр, Бабаорт ва

Къарабудаҳкент райондин хуруун майишатдин сурсет гъасилзавайбурух галаз санлай 5 гектардин майданрай техилдин культурын беъзерар къатлунин гъакъиндай икъраар кутуннава. Идалайни гъери, алай вахтунда центральный филиалдин аграрийрин арада хуруун майишатдин талукъ къуллугъар авунин гъакъиндай виликамаз икъраар кутуннава.

Компанияди вири санлай МТС-дин пуд филиал - Кеферпатаан,

Центральный и Кыблепатаан зонада - ачуҳун планламишнава. Ма-

шинринни тракторин компаниядин эхиримжи - Кыблепатаан-филиал

2017-йисуз тешкилун пландик кутунва, алана хъувуна пресс-къуллугъда.

Чин гъазурайди - Ханум Шайдабегова

КУРУБ ТАРЖУМАГЫЛ

Фережулла ГЬАБИУЛАЕВ 1963-йисан 18-февралдиз Азербайжсан Республикалык Хачмас райондин Тел хүре дидедиз хана. Яламадин юкъван образованин школа акылттарна, Советтин Армиядиг жергейра күллугүз ийиз фена. Анын хтай 1987-йисуз СССР-дин МВД-дин Харьковда авай пожарно-технический училищедиз гъахына. Анаң ва гүзгүйнлай Россиядин МВД-дин цаяр күнкүрдик аксивалдай Государственный күллугүздин Академия акылттарна, зөгъметдин рехь Каспийск шегъердин 1-нумрадин пожарный частуна квалахунчилай башламишина. Госпожнадзордин инспекциядин, РФ-дин МЧС-дин Дагъустанда авай ЦУКС-дин кылле акъвазина. 2010-йисалай винидихъ тівар күнкүрдик отряддин начальник я.

“Дагъустан Республикадин лайихду күттармаштайды” тіварцыл из лайихлу хъаный ам гъак! “РФ-дин МВД-дин күллугүздин отычник”, “Пожарный охранадин отычник”, “Таңысатылелди күллугүз авунай” I-II-III дөрөзжайран медаларин ва хейлин гүзгүметдин грамотайринни кымметту пишкесин сагыб, түккөвей хизандын кыл я. Къве хва Ислам вичин даҳдин рекъяй фенва...

Алаудин ГЬАМИДОВ

Бубайрин ихтигин камаллу келимаяр гъамиша рикел хвена кәнибүр, садраны күргүнне тежедайбур я. Амма мукъяташал квадар тавун, иғтият хүнни важиблу я эхир! Гъайиф хъын, газаф вахтара инсанри иғтият квадарзала, хаталувилерик хүннин къайдайрал, истишишурал амалзаша. Гъавиляй нетижәярни түккөвейлүр, зиянар гудайбур жезва.

И кар фикирда күнна, Россияда гъеле 1649-йисан апрелдиз пожарный краихъга лазалаткалу къве документ къабулнай. И месэладай пачагъын тапшурулгъадалди виниз тир күллугүзрал алай касарин хиве еке жавабдарвал тунай.

Дагъустанда пожарный күллугүз тешкилай ийсарни (1906) лап четинбур хана. Ам яд авай чөлөгар эцигнавай балкынринг къве фурғундикай ибарат тир. Чебни анжак Махачкала, Темир-Хан-Шурада (гилан Буйнаксқа) ва Дербентда кардик кутунвай.

Гъа ик, цаяр хадардай күллугүччирин къайгъуяр революциядилай виликан, Граждан ва Ватандын Чехи даявирин, гъак адай гульгүзүнин ийсарани чөтүн ва баркаллу рехь фена. Пожарныйри чипин пешедин сувар къейд ийиз 367 ийс я. Яни, күллүх вил хъивегъиз, чөтүн ва хаталу, гъа са вахтунда баркаллу квалахунчилай къазва, вөревирддер ийизва, гележегдин везифаир тайнарзала.

Цаяр хадардайбурун лишанлу ийкъян виликан зун Россиядин МЧС-дин Дагъустанда авай кылин Управленин ФПС-дин (федеральная противопожарная служба) ФГКУ-дин (федеральное государственное казенное учреждение) отряддин начальник, къенепатан күллугүздин полковник Фережулла Асадуллаевич ГЬАБИУЛАЕВАХЪ галас гүрүшимиш хъана ва адавай и важиблу күллугүз фейи рекъикай, квалахунчилай кетишкән, гележегдин планрикай сүгъбет авун тәлабна.

▪ **Фережулла Асадуллаевич, квездин ва адан гүзгүйнлаз къвезвай 1-Майдин, Чехи Гъалибвилин суварар мубракрай! Пожарный күллугүздин күллугүзда эхиримки вахтара хъаный дегишилекай ва чи Республикада авай гъаларикай лагъанайтын кланзай.**

30-апрель пожарный охранадин югъ я

“Цукайни ваңукай Аллагъди хуърай...”

- Пара сагърай! Чи күллугъиди еке тарих ава. Чна чи пешедин сувар алай ийсуз 367-сеферда къейдзава. Цаяр күнин аксивалдай күллугъдал алатнавай пуд асирин зуран вахтунда газаф чөтингилер асаңтна. Лап гъа сифте ийкъарилай законар, тіварар деңиши, цаяриз аксивалдай күрүлуш жуъребажыре күллугърин, ведомствоирин ихтиядда жез хъана. Амма лап важиблу краикай сад Россиядин Президентди ГПС (государственная противопожарная служба) РФ-дин МВД-дикай худнана, Россиядин МЧС-дин ГПС-дин элкүйрүнин гъакыннадай 2001-йис-

• **Күй фикирдалди, инсанар телефон күннегизвай цаяр күнин себебар гъихынтуря?**

- За винидихъ лагъайвал, хатасузвал хүннин къайдайрал амал тавун, пичер, гурмаяр къайдадик тахъун, пиян таңда аваз папырласа чүгвадайла, мукъяташал квадарун ва ик мад.

▪ **Гъайиф хъи, яшлу инсанар себеб язни аялар цүн ялавриз аватзай душушшар жезва...**

- Гъайиф къведай, дерт чүгвадай кар я. Аялар цүн ялавра кармаш хъунин тахсирка-рар бязи душушшар диде-бубаяр чеб я. Гүзчилик квачир аялриз, гъелбетда, күгүваз кын жезва, спичкаяр гүйбуру, гъавурда авачиз, цаяр хъийизва, цай язава. Инсанар цүн ялавра кармаш хъунин рехъ гүзайбуруй яз Махачкала, Хасавюрт, Буйнакс, Дербент шегъерин, Къумторъала, Акъуша, Дербент, Къизляр, Ногъай ва Сулейман-Стальский районнан тіварар къаз жеда.

▪ **Цаяр күнин душушшар газаф-гъаф гъихын чайра жезва?**

- Цаяр күнин душушшарин са пай яшайышдин кваларап, квартирайрал гъалтзана. Ик, аллатай ийсуз яшайышдин секторда цаяр күнин 395 душушшар регистрация авунва. И душушшарик 75 миллион 440 агъзур манатдин зиян хъана. Гъак газаф инсанар телефон хууны яшайышдин кваларап гъалтзана.

Статистикадин делилрай аквазвайвал, шацаяр күнин душушшар хууриен чайра газаф тир. Ик, месела, умуми къадардик 486 душушшар (61,4%) хууриен чайра, 305 шегъерра (38,5%) хъана. 2014-йисав гекъигайла, цаяр күнин душушшар Агъул, Акъуша, Буйнакский, Къаякент, Къурдаг, Сулейман-Стальский, Тарумовский ва Хив районна газаф хъана.

▪ **Күй күрүлушда техникалди таъминарун жигъетдай гъихын гъалар ава?**

- Эхиримжи 5 ийсуз Федеральный бюджетдин таъматрин гысабдай 47 ед. пожарный ва маса техника, Республикадин бюджетдин гысабдай 60 миллион манатдин пожарный техника (27 ед.) къачунва.

▪ **Яргъал районра гъихын гъалар ава?**

- Лугъун лазим я, РФ-дин МЧС-дин кылин Управленин начальник, генерал-майор Нариман Къазимегъамедован чалишмишви-лер себеб яз, Республикадин Кылин күмекни галас эхиримжи ийсара Республикадин территорииа пожарный 25 часть (гъа жергедай яз 23 Республикадин бюджетдин таъматрин, 2-ни федеральный бюджетдин таъматрин гысабдай) ачуудай мумкинвал хъана.

▪ **Квалахда квел гъихын четинвилер гъалтзана?**

- Чөтүн месэлайрин түм-кыл авач. За виридакай лугъуда. Амма виридалайни чөтүнди цин месэлә я. И жигъетдай Дагъустандин Огни, Буйнакс, Каспийск, Махачкала, Дербент шегъерра иллаки чуру гъалар ава.

▪ **Ви фикирдалди, пожарныйриз гъихын ерияр хас я?**

- Көвгъалвал, регъимлувал, пешедиз ва-фалувал...

▪ **Суварин вилик дагъустанвийриз гъихын меслятар къалуриз кланзана ава?**

- Сифте нубатда, цаяр күнин себебар арадай ақъудин. Абурун са шумуд ава: күгүнне хъаный электропроводка, чуру электроприборар ишлемишүн, пичерни гурмаяр къайдадик тахъун, женжел аялрал гүзчишталу тавун аялар ва ик мад.

▪ **РИКІЕЛ ХҮҮХ:** цай газаф хаталу я - гъалатырз рехъ гүмир. Абурун нетижәяр инсанарин умумыр хаталувилек кутун я. Мумкинвилай менфят къачуна, за хаталу, гъа са вахтунда баркаллу күллугүздин вири пожарныйриз алуузызай чипин пешедин лишанлу югъ ва гъак 1-Майдин ва Чехи Гъалибвилин суварар мубракзана!

Делилар ва баянар

• **2015-ЙИСАН 22-МАРТДИЗ** Дербент райондин Нюгди хүре са мөртебадин кваларап цай күнна. Тади гъалда атай Белиждин 5-нумрадин ПЧ-дин пешекарри цай хадарна.

• **11-АПРЕЛДИЗ** Мегъарамдхурун райондин Бут-Къазмайрин хүре ийфен сятдин цүдэн зураз күве мөртебадин кваларап цай күнна. Нетижада са квала ва ана авай шайэр ва къед жаңыл мөртебадин пол кана.

• **26-МАЙДИН** ийфен сятдин къедан зураз Дербент райондин Геджух хүре яшайышдин кваларап 1-мертебада цай гъатна. Тади гъалда атай Дербент шеъердин 9 ва Дағыстандин Огнидин 20-ПЧ-дин пожарныйри зиянар жедалди, цай хадарна.

• **8-ИЮНДИЗ** Сулейман-Стальский райондин Вини Стальприн хүре хуси кваларап гъаятра эцигнавай чайра цай гъатна. Гена вахтунда атай 53-нумрадин ПЧ-дин пешекарилай, кваларапиз зиян же-далди, цай хадариз алакына.

• **22-ИЮНДИЗ** Асадхурун М-дин хуси кваларап гъаятда авай мүхъце цай гъатна. Нетижада ана авай шайэр ва гъаятда авай 120 түкъе векъер кана. 54-нумрадин ПЧ-дин пешекарар агақыначиртла, кваларапи кана алахьада.

• **2-АВГУСТДИЗ** Сулейман-Стальский райондин Къасумхурун лимонадар ақууддай цехди цай күнна. Ам тади гъарайдиз атай Сардархурун 25 ва Къасумхурун 53-нумрадин ПЧ-дин пожарныйри хадарна.

• **21-СЕНТЯБРДИЗ** ийфен геж вахтунда Рутул райондин Шиназ-прин хүре А.-дин кваларап цай күнна. Гена вахтунда агақай 41-нумрадин ПЧ-дин дежурныйризай ам вахтунда хадариз хъана.

• **25-ОКТАБРДИЗ** экунахъ фад Табасаран райондин Ничрас хүре цай күнниди Б.-дин 1-мертебадин кваларап ва кура авай векъер кана алахьана. Хучнин 23-нумрадин ПЧ-дин пешекарип цай, патарив гвай кваларапи кудалди, хадарна.

• **10-НОЯБРДИЗ** күлпен ийфериз Сулейман-Стальский райондин Агъа Стальприн Къазмайрап цай күнниди Р-дин 2 мертебадин кваларап ва эмени кана алахьана. Гъарайдиз гъай лугъуз атай 25 ва 53-нумрадин ПЧ-дин пожарныйри цүз күнчүйирин кваларапиз чылдай мумкинвал ганач. Ам тади гъалда хадарна.

• **16-ДЕКАБРДИЗ** күлпен ийфериз Сулейман-Стальский райондин Агъа Стальприн Къазмайрап цай күнниди Р-дин 2 мертебадин кваларап ва эмени кана алахьана. Гъарайдиз гъай лугъуз атай 25 ва 53-нумрадин ПЧ-дин пожарныйри цүз күнчүйирин кваларапиз чылдай мумкинвал ганач.

• **2016-ЙИСАН 14-ЯНВАРДИЗ** Ахчырь райондин Урсунрин хүре са кваларап цай күнниди 1 мертебадин кафедин ва түккөндөн дарматар кана алахьана. Анжак гүльчүйн атай пожарныйри цай, къерхизин чылдайди, хадарна.

• **10-ФЕВРАЛДИЗ** Мегъарамдхурун райондин Гилийрин хүре са кваларап гъаятда чардахдик эцигнавай 140 түкъе векъери цай күнна, абурун кана. Гена вахтунда агақай 24-нумрадин ПЧ-дин пожарныйрилай кваларап ва эмени къутармашиз алакына.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 2 МАЯ

ТВ ДАГЕСТАН
РГВК

- 07.00** Время новостей Дагестана
07.30 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Рашид Бикров – музыкант и композитор (12+)
08.10 Мультфильм
08.30 Х/ф «Сказание о храбром Хочбарае»
10.20 Третий телевизионный конкурс-фестиваль «С песней к Победе» День второй (6+)
11.20 Х/ф «По скрету всему свету» (6+)
13.45 Мультфильм
14.00 В/ф «Дикая Дивизия»
14.30 Х/ф «Формула радуги» (12+)
16.20 Праздник «Поэзия народного костюма» в рамках 3 Международного фестиваля народного творчества прикаспийских стран и регионов России «Каспий – берега дружбы» (6+)
17.45 Третий телевизионный конкурс-фестиваль «С песней к Победе» День третий (6+)
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил» «Проблемы и будни Табасаранского района» (12+)
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Мультильм (0+)
20.20 Д/ф «Легенды древнего Дербента» (6+)
21.10 «Круглый стол» Социально-культурное развитие Акушинского района (12+)
21.50 «Кунацкая»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Х/ф «Баллада о старом оружии» (12+)
00.30 Время новостей Дагестана

- 01.00** Передача на табасаранском языке «Мил» «Проблемы и будни Табасаранского района» (12+)
01.25 Х/ф «Париж. Когда там жара» (16+)
03.10 Праздник «Поэзия народного костюма» в рамках 3 Международного фестиваля народного творчества прикаспийских стран и регионов России «Каспий – берега дружбы» (6+)
04.15 К у на ц а к а я » (12+)
04.50 Третий телевизионный конкурс-фестиваль «С песней к Победе» День третий (6+)
05.45 Х/ф «Формула радуги» (12+)

- 6.10** Х/ф «Если можешь, прости...»
8.00 Комедия «Приходите завтра...»
10.00 Новости.
10.15 Т/с «Временно недоступен» (16+).
12.00 Новости.
12.15 Т/с «Временно недоступен» (16+).
14.35 «Инна Макарова. Судьба человека» (12+).
15.35 Комедия «Белые Розы» (12+).
17.20 «Кто хочет стать миллионером?»
18.25 Церемония вручения народной премии «Золотой граммофон».
21.00 «Время».
21.20 «Сегодня вечером».
23.15 Комедия «Поймай толстуху, если сможешь» (16+).
1.20 Х/ф «Меня зовут Хан» (16+).
4.00 Х/ф «Три дюйма».

- 5.00** Новости.
5.00 Комедия «Невероятные приключения итальянцев в России» (12+).
7.05 Х/ф «Не было бы счастья...» (12+).
11.20 «С днем рождения, Алла! Юбилейный концерт А. Пугачевой» (12+).
14.00 «Вести» (12+).
14.20 «С днем рождения, Алла! Юбилейный концерт А. Пугачевой» (12+).
16.10 Х/ф «Скалолазка» (12+).
20.00 «Вести» (12+).
20.35 Т/с «Уйти, чтобы вернуться» (12+).
0.30 Х/ф «Красавец и чудовище» (12+).
2.55 Х/ф «Жил-был настройщик...» (12+).
4.20 «Комната смеха» (12+).

- 5.00** Т/с «Супруги» (16+).
6.00 Х/ф «Мой грех» (16+).
8.00 «Сегодня».
8.20 Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Ментовские войны» (16+).
19.00 «Сегодня».
19.15 Т/с «Ментовские войны» (16+).
22.30 «Все звезды майским вечером» (12+).
0.15 Д/ф «Афон. Русское наследие» (16+).
1.15 «Главная дорога» (16+).
1.55 «Квартирный вопрос» (16+).
2.55 «Дикий мир» (16+).
3.05 Т/с «Дознаватель» (16+).

НТВ

- 5.00** Т/с «Супруги» (16+).
6.00 Х/ф «Мой грех» (16+).
8.00 «Сегодня».

РОССИЯ 1

- 5.00** Комедия «Невероятные приключения итальянцев в России» (12+).

- ДАРЬЯ ЩЕРБАКОВА**
ВЛАДИМИР ЖЕРЕБЦОВ
КАРИНА РАЗУМОВСКАЯ
ДМИТРИЙ ЩЕРБИНА
АЛЕКСЕЙ ЗУБКОВ
ЮЛИЯ ГАЛКИНА
ЮРИЙ ЦУРИЛО

- 6.00** Новости.

- 5.00** Т/с «Супруги» (16+).
6.00 Х/ф «Мой грех» (16+).
8.00 «Сегодня».

- 8.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
10.00 «Сегодня».

- 10.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
16.00 «Сегодня».

- 16.20** Т/с «Ментовские войны» (16+).
19.00 «Сегодня».

- 19.15** Т/с «Ментовские войны» (16+).
22.30 «Все звезды майским вечером» (12+).
0.15 Д/ф «Афон. Русское наследие» (16+).
1.15 «Главная дорога» (16+).
1.55 «Квартирный вопрос» (16+).
2.55 «Дикий мир» (16+).
3.05 Т/с «Дознаватель» (16+).

ТВЦ

- 5.55** Х/ф «Молодая жена» (12+).
7.45 Х/ф «Тайна двух океанов» (12+).
10.40 Д/ф «Любовь Орлова. Двуликая и великая» (12+).
11.30 «События».
11.45 «Постскриптум» (16+).

- 5.00** Т/с «Супруги» (16+).
6.00 Х/ф «Мой грех» (16+).
8.00 «Сегодня».

- 8.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
10.00 «Сегодня».

- 10.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
16.00 «Сегодня».

- 16.20** Т/с «Ментовские войны» (16+).
19.00 «Сегодня».

- 19.15** Т/с «Ментовские войны» (16+).
22.30 «Все звезды майским вечером» (12+).
0.15 Д/ф «Афон. Русское наследие» (16+).
1.15 «Главная дорога» (16+).
1.55 «Квартирный вопрос» (16+).
2.55 «Дикий мир» (16+).
3.05 Т/с «Дознаватель» (16+).

- 5.55** Х/ф «Молодая жена» (12+).
7.45 Х/ф «Тайна двух океанов» (12+).
10.40 Д/ф «Любовь Орлова. Двуликая и великая» (12+).
11.30 «События».
11.45 «Постскриптум» (16+).

- 5.00** Т/с «Супруги» (16+).
6.00 Х/ф «Мой грех» (16+).
8.00 «Сегодня».

- 8.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
10.00 «Сегодня».

- 10.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
16.00 «Сегодня».

- 16.20** Т/с «Ментовские войны» (16+).
19.00 «Сегодня».

- 19.15** Т/с «Ментовские войны» (16+).
22.30 «Все звезды майским вечером» (12+).
0.15 Д/ф «Афон. Русское наследие» (16+).
1.15 «Главная дорога» (16+).
1.55 «Квартирный вопрос» (16+).
2.55 «Дикий мир» (16+).
3.05 Т/с «Дознаватель» (16+).

- 5.55** Х/ф «Молодая жена» (12+).
7.45 Х/ф «Тайна двух океанов» (12+).
10.40 Д/ф «Любовь Орлова. Двуликая и великая» (12+).
11.30 «События».
11.45 «Постскриптум» (16+).

- 5.00** Т/с «Супруги» (16+).
6.00 Х/ф «Мой грех» (16+).
8.00 «Сегодня».

- 8.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
10.00 «Сегодня».

- 10.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
16.00 «Сегодня».

- 16.20** Т/с «Ментовские войны» (16+).
19.00 «Сегодня».

- 19.15** Т/с «Ментовские войны» (16+).
22.30 «Все звезды майским вечером» (12+).
0.15 Д/ф «Афон. Русское наследие» (16+).
1.15 «Главная дорога» (16+).
1.55 «Квартирный вопрос» (16+).
2.55 «Дикий мир» (16+).
3.05 Т/с «Дознаватель» (16+).

- 5.55** Х/ф «Молодая жена» (12+).
7.45 Х/ф «Тайна двух океанов» (12+).
10.40 Д/ф «Любовь Орлова. Двуликая и великая» (12+).
11.30 «События».
11.45 «Постскриптум» (16+).

- 5.00** Т/с «Супруги» (16+).
6.00 Х/ф «Мой грех» (16+).
8.00 «Сегодня».

- 8.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
10.00 «Сегодня».

- 10.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
16.00 «Сегодня».

- 16.20** Т/с «Ментовские войны» (16+).
19.00 «Сегодня».

- 19.15** Т/с «Ментовские войны» (16+).
22.30 «Все звезды майским вечером» (12+).
0.15 Д/ф «Афон. Русское наследие» (16+).
1.15 «Главная дорога» (16+).
1.55 «Квартирный вопрос» (16+).
2.55 «Дикий мир» (16+).
3.05 Т/с «Дознаватель» (16+).

- 5.55** Х/ф «Молодая жена» (12+).
7.45 Х/ф «Тайна двух океанов» (12+).
10.40 Д/ф «Любовь Орлова. Двуликая и великая» (12+).
11.30 «События».
11.45 «Постскриптум» (16+).

- 5.00** Т/с «Супруги» (16+).
6.00 Х/ф «Мой грех» (16+).
8.00 «Сегодня».

- 8.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
10.00 «Сегодня».

- 10.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
16.00 «Сегодня».

- 16.20** Т/с «Ментовские войны» (16+).
19.00 «Сегодня».

- 19.15** Т/с «Ментовские войны» (16+).
22.30 «Все звезды майским вечером» (12+).
0.15 Д/ф «Афон. Русское наследие» (16+).
1.15 «Главная дорога» (16+).
1.55 «Квартирный вопрос» (16+).
2.55 «Дикий мир» (16+).
3.05 Т/с «Дознаватель» (16+).

- 5.55** Х/ф «Молодая жена» (12+).
7.45 Х/ф «Тайна двух океанов» (12+).
10.40 Д/ф «Любовь Орлова. Двуликая и великая» (12+).
11.30 «События».
11.45 «Постскриптум» (16+).

- 5.00** Т/с «Супруги» (16+).
6.00 Х/ф «Мой грех» (16+).
8.00 «Сегодня».

- 8.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
10.00 «Сегодня».

- 10.20** Т/с «Семин. Возмездие» (16+).
16.00 «Сегодня».

- 16.20** Т/с «Ментовские войны» (16+).
19.00 «Сегодня».

- 19.15** Т/с «Ментовские войны» (16+).
<b

Наиля ЭМИРБЕГОВА:

“Зак аялри руль кутазва”

Мегъамед ИБРАГИМОВ

За са шумуд чирхирди вай Наиля муаллимдикай хуш келимаяр ван хъана. Садбуру ам хъсан, къени инсан, мулькубуру - къайгъудар диде, ватфалу юлдаш, бязибуру тежрибалу, камаллу муаллим я лугъуз тари-фарзавай. “Гзафбур чин веледри, хтулри Наиля муаллимдин гъильик чирвилер къачун патал ча-лишиши жезва, вучиз лагъайтла, виринра ам чехи муаллим хъиз машгъур хъанва. Гъар са дидебубадиз чин аялри савадлу муаллимрин гъилик къелна къланза-ва эхир” - лагъана абурукай сада. Яраб вучиз инсанри и касдилай икъван тари-фарзаватла? Вучиз адач чехи муаллим лугъузва? И кар заз итижку хъана ва зун адахъ галаз гуруьшиши жедай фикирдал атана. Танишривай телефондин нумра жагъурна, зун **Наиля ЭМИРБЕГОВАДИ** къвалахзавай 29-нумрадин юкъван мектебдиз рекье гътнана. Жув къзвевайдакай за виликамаз ам хабардарнавай.

Мектебда зун чина хъвер авай, риклиз хуш, 50-йисарин яшара авай хътиң дишегъиди къабулна. Ам ина сифте-тъян классрин муаллим яз къвалахзавай Наиля Мегъамедовна тир. Жузунар авурдалай къулухъ за муаллимдивай вичикай сүгъбетун тлалбана.

- Зун 1953-йисуз Мегъарамдхурые дидедиз хъана, - лагъана ада. - Хизанда къве стхани къуд вах чехи жезвой. Бубади устлар яз къвалахзавай, диде лагъайтла, къвалин-къан дердийрал машгъул тир. Хурре юкъван мектеб къутягъайдалай гуруьни зун 1969-йисуз Дербентдин педучилищдик экечиңа. Ана гъильик къевалахзавай аялри къевалахзавай за муаллим яз къвалахзава.

▪ **Муаллимвиллин пеше хъя-**гъун душуьшдай хъайи кар яни, тахъайта и рекъяй квез меслятар гайибур хъанани? - хабар къуна за адавай.

- Мектебда къелзавай иисара зун гъамиша урус чалан муаллим Фания Абдуллаевнадал ва химик Гъажер Исаевнадал гъейран жедай. Абуру чеб тухузтай тегъерди, аялрихъ галаз ийизвай рафтавилери заз и баркаллу пеше къланна. Нетижада зун жуван рикл алай муаллимрин рехъ давамардай фикирдал атана. Асиридин са пай алатнаватлани, педагогикадин алемда и муаллимар заз къени чешне яз ама.

▪ **Муаллимдин пешедилай гъе-**ри, къу рикл алай, квез хуштир маса кесли авани?

- Къвалахдикай азад вахтунда зун аялриз генани дерин чирвилер гун патал методикадин литература, журуба-жууре къумекчи разработкаяр къелунал машгъул я.

▪ **Къу хизандикай сүгъбет ану-**йтайт къланзавай.

- Зи умуьрдин юлдаши - Руслан Гъажиевич Эмирбекова гъа и мектебда урус чалан муаллим яз къвалахзава. Чна санал пуд аял чехи авуна, умуьрдин шегъредал акудна. Заура Дагъустандин земельно-кадастровый палатада, Альбинади Ростелекомда инжене-

рар яз зегъмет чугвазва. Гъевчли гада Артур хизанни галаз Краснодарда яшамиш жезва, ам карчивилеп машгъул я. Веледри пудани ДГТУ акъалтларнава.

▪ **Чаз малум тирвал, къуне и мектебда къвалахз 30 йис тамам жезва. Идалай вилик къуне гъинра къвалахнай?**

- Муаллимвиллин рекъяй захъ, санлай къачурла, 42-йисарин стаж ава. Училище акъалтларнава, саки пуд иисуз хурун юкъван мектебда тарсар гана. Гурунчилай Таркида 19-нумрадин мектебда зегъмет чугуна...

Вири умуьр муаллимдин пешедиз бахшнавай Наиля Мегъамедовна, гъакъыктадин, Аллагыдин патай пай ганвай пешекар я. Ада датланна вичел къвалахзава, мукъвал-мукъвал шегъердин жуэрбажууре мектебра ачух тарсар тешкилзала. Адан гъильик къелзавай аялри шегъердин ва республикадин дережайра аваз къиле физвай конкурса, олимпиадайра къвенкъечи чаяр къазва. Аялри къазаннишзавай агалкъунар ада вичин виридалайни чехи шабагъар (награда) яз гысабзава.

Эхиримжи иисара мектебринг къвалахз къевзевай жегъил пешекаррикай тежрибалу муаллим са акъван хущдиз раханач. Ада къейд авурвал, абурун чирвилерин дере-жа агузды я. Педагог сифте нубатда чешне къалурзлавай кас хъун лазим я. - Чи девирдин жегъил прилай гъильин чешне къачуда? - лугъузва ада. - Вири Интернетдин есирида гътнава. Бязи вахтара мектебдиз къведай рекъе заз телефондин гъильяя вичихъ галай аялни кваз риклелай алатзлавай жегъил дидеяр аква-да. Шегъердин чак я, рекъерай гульлеяр хъиз машинар физва, гъар камунал хаталувал ала. Аял гъильичи-вилек кутуна къланзавай чакад абурун вилер телефонилай алатзлава. Аял вахтунда чи вузра къелзавай студентрин чехи паюни къелун-риз ерли фикир гузмач. Гъабурни винидихъ твар къур “узырдин къурбандар” я. XXI асиридин цийин-вилери гуя абурун къатлунар михъиз какадарнава, - гъайфидиви ачухзава вичин рикл сирер муаллимди.

Наиля Мегъамедовнадин га-лаз авур сүгъбетдай малум хъайи-вал, са мус ятлани адан гъильик къелай аялри исятдани чин сифте муаллимдихъ галаз алакъаяр хъизва. Зенгерзлавайбүрни ава, хъиз-злавайбүрни. Душуьшдай сад къуче-да гъалтайланы, ада, машин акъва-зарна, эвичиңа, муаллимдиз салам

гузва, хабар къазва. “Ибур умуьр-ди ийизвай савкъатар я. Абуру зак руль кутазва”, - хиве къазва муал-лимди.

Хейлин иисара образованидин хиле гъакъысагъвилелди зегъмет чугвазвай тежрибалу муаллимдин къелемдикай тарсар гунин методика-диз талукъ имидин макъалаяр-ни хкатнава. Абур гъам республика-дин, гъамни маса регионрин жур-напра чапнава. Халкъдин образо-ванидин отличник тир Наиля Эми-рбекова республикадин образовани-динни илимдин министерство-ди, шегъердин образованидин управ-лениди ганвай цүлдралди диплом-ринни грамотайрин сагыб я.

Образование авай гъалдикай рахадайла, ада алай аямда и хиле гъялна къланзавай хейлин месэлэяр авайди къейдна. “Чун цийи стан-дартрал элячина вад иис къван хъанва. И девирда чна тарсар теш-килзавай программаяр къуд сефер-да дегиш хъанва. Икл хъун лазим туш. Советрин иисара ихтиин кра-риз рехъ гузвайди тушир, вири къай-дадик квай. Гъавиляй а чаван об-разованидин дережаярни винизбур-тир. Муаллимдин къвалах заланар-нава, четинарнава. Герек авачир за-тлар гзаф ава. ЕГЭ-дими, зи фикир-далди, образование еримлу аву-нан.

▪ **Алай аямдин четин шартла-ра обществодиз хийир авай инсан тербияламишун патал вуч авуна къланда?** - хабар къуна за Наиля муаллимдивай.

- Сифте нубатда къале диде-бубайри гузвай тербия таъсирлуди хъана къланда. Гзафбуру вири жа-вабдарвал муаллимдин хиве тваз-ва, бязибуруз чин дердийрин гъильяя хайи веледриз ийкъя са сядта къванни фикир, тербия гудай вахт жезвач. Нетижада акъалтзлавай не-силар тербиясузбур яз чехи жезва. Тербиядин къенерар бушарна виже къведач. За гъар тарсунуа 10 декын-къя тербиядин месэлайриз чара ийизва. Журубера-жууре эсеррай, умуьрда къилел атай вакъийрай мисалар гъиз, аялрин риклера инсан-вилин, эдебдин, ахлакъдин ерияр битмишарзава. Амма 10 декынкъя тимил я. Муаллим, чирвилер гунихъ галаз сад хъиз, хъсан тербия гузни ага-къязава. Гъавиляй за диде-бубай-рий чин веледар гузвивиликай худ тавун тлалбазава.

Муаллимдин пеше четинди ятлани, баркаллу кеспи я. Сифте-тъян классрин муаллимдин зегъмет лагъайтла, мадни агъурди я. Затлани течир аялдиз къелиз-къиль чирун гъар нелай хъайлтлани алакъада. Чирвилерилай, тежрибадилай гъейри, и карди чехи сабурлувални, къайгъударвални истемишзава.

Гъайиф хъи, гъукуматди муал-лимдин пешедиз кутугай къимет гузвач. Зегъметдин гъакъы тимил-ди хуни гзафбурун пер хазва, къва-лахдун рекъе са акъван гъевес амукъязава. Амма Наиля муал-лимди хиве къурвал, адак аялри датлана руль кутазва. Адас вичин гъильик къелзавай гъар са аял хайи велед къван багъя я. Белки, гъавиляй я жеди сифте-тъян классрин партайрихъ ацукънавай аялриз Наиля Мегъамедовнадин хайи диде къван кълан хъун.

Президентдин библиотекадин сайтда

ШИКИПРИН ВЫСТАВКА**Рагнеда РАМАЛДАНОВА**

Дагъустандин культурадин министерводин тариҳдин, куль-турадин ва архитектурадин республикадин центради Дагъла-рин Уылкведин культурадин объектрин ирс машгъурунин му-раддалди Борис Ельцинан тварунихъ галай табханадин сай-тда шикиприн выставка ачухун икърар хъанва. Республика-дин центради табханадив шикиприн материалар, гъа гысадбайдай яз Дагъустан Республикадин жуъреба-жууре районра (Агъул, Ахъчегъ, Ботлих, Гуниб, Дербент, Лак, Леваша, Табасаран, Хун-зах, Шамил) ва Махачкъала, Дербент, Хасавюрт шегъерра IV-XX асирра эцигнавай оборонадин ва культурадин имаратрин чулавни лацу ва рангарин 823 шикилдикай ибарат тир 44 аль-бом ва тариҳдин справкаяр ага-къарнава.

- Чун гзаф шад я Дагъустандин девлетлу тариҳдикай ва ир-синикай вини дережада аваз хабар гуз алақунал. Умудлу я хи, выставкади Б.Ельцинан тварунихъ галай библиотекадин кел-дайбурун патай гегъенш итиж арадад гъида, - лугъузва республи-кан центрадин директор Руслан Гъажиева.

РИКИЕЛ ХИН: Владимир Путин 2009-йисан 27-майдиз Санкт-Петербургда, Синоддин тариҳдин комплексда, Прези-дентдин библиотека ачухунин къаар къабулнай. Государ-водин Къили Россиядин вири регионар патал информациядин-

ни савадлувилин центр алакъалу ий-идай милли элект-ронный библиотека арадал гъунин ве-зифа вилик эцигнавай. “Б.Н.Ельци-нан тварунихъ галай Президентдин табхана” ФГБУ Россиядин милли библиотекадин де-режа авай, гзаф ве-зифайрин информа-ционный центр

яз кардик акатнай. Адахъ Москвада резервный центр ва Тюмен-да филиал ава.

Къенин юкъуз Россиядин 74 субъектда 200-далай виниз центраяр кардик ква. Библиотекади региональный сеть активнидаказ вилик ту-хузва. Икл, регионрин адми-нистрациярихъ галаз - 39, регионрин тешкилратирихъ га-лаз - 238, къецепатан уыл-вейрин тешкилратирихъ галаз 17 икърардал къулар чугун-ва. Идалайни гъейри, Рос-сиядин Федерациядилай къецепата Россиядин илим-дин ва культурадин цент-райринни табханайрин би-недаллас къелчияр патал яр-гъа авай 22 электронный зал кардик ква.

Къейд авун лазим я хи, Президентдин библиотекадин къи-лин макъсадрикай сад Россиядин государстводин теориядихъ, тариҳдихъни практикадихъ ва урус чалахъ галаз алакъалу мил-ли культурадин ирс ху-нинай, артуха-рунай ва элект-ронный къайдада адахъ галаз таниш жедай мумкинвал таъмина-нинай ибарат я.

Малум хъайи-вал, Президентдин табханадин регио-нальный центр Да-гъустандан ачух-да. Чи республи-кадихъ галаз санал

къалахунин жигъетдай къаарардал алай иисуз къул чугвада. И карди республикада региональный центр ачухдай, гъакъл пешекариз Россиядин сад лагъай электронный милли библио-текадин фондахъ галаз къвалахз чирдай, библиотекайрин, архиврин ва массовый информациядин такъатрин къвалах сад ийдай мумкинвал гуда. Идалайни гъейри, культурадинни са-вадлувилин ва чирвиллер гунин жигъетдай проектарин къилиз акудда.

Ахчегърин Жуъмя мискин**Хурургин Жуъмя мискин**

Хайи хуърухъ рикI кузвайди

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

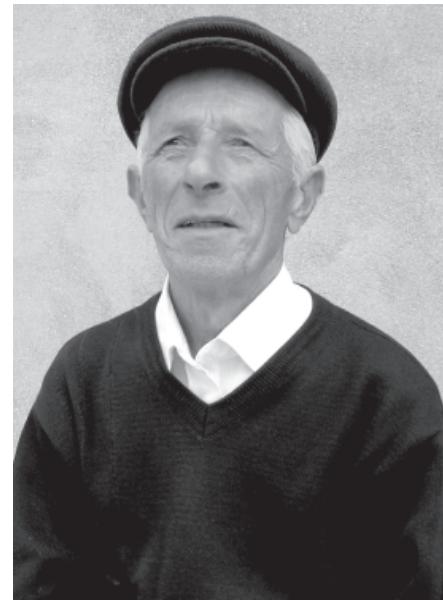
Ахцегъ райондин Фиярин хуъре камаллу агъсакъал муаллим яшамиш жезва - Рутул ИДРИСОВ. Хуърунвийри адад меслят гъизва, адад гафунихъ къуват ава. Дядедин четин йисарин аял тир адавай диде-буба фад къакъатна. Умуръдин вири уъкъу-цуру дадмишун къисмет хъайи ам зегъметди лигимарна, шегъре рекъел акъудна. 80 йисан юбилейдин вилик чун адахъ галаз гуърушмиш хъана.

- Зун 1935-йисан 5-майдиз дидедиз хъана, съульбетзава ада вичин умуръдай. - Диде Мадина заз чидач, ам разъметдиз фейила, зи йисни зур тир. 1965-йисуз 59 йисан яшдаваз кечмиш хъайи буба Къариба хизан хуън патал, набут кас яз, умурълух чубанвал авуна. Зун чехи вах Гульевшади хвена. Гътта 4-5 лагъял классда къелдайлани, заз ам диде хъиз тир. Зи зегъметдин умуръ къвачи чил къурдалай къулухъ гатъунна лагъайти жеда. Бубадихъ галаз къучери хипехъянвал ийиз (гила хъиз сергъятар авачир къван, хъутъузы чна, гирведилай элячъиз, Азербайжандин Агъдаш, Къебеле, Гульчай районрин чурапа хипер хъдай), мектебдани къелзаяв: чубандин чантада къелдай ктабарни жедай, ахпа имитъянрин терьерда 2-3 вацран тар-сарин патахъяж жавада гудай.

Рутул ИДРИСОВА Фия сифтегъан, Смугъула 7 мектебар ва 1958-йисуз Ахцегъ школа-интернатда 10-класс ақылтарна. Къве йисуз хуърун Ф. Энгельсан тъварунихъ галай колхозда чубанвал авуна. Чирвилер рикI атай зигъинлу гада Дербентдин педучилищедик экечина. А мақъамда Дагъустандин хуърера математикадин муаллимринг къитвал аваз, педучилищеда эхиримжи йисуз математикадин муаллимар гъазурзаяв. ИкI, къве ваца Дербент шегъердин мектебра педпрактиkadани хъана, Рутул математикадин муаллим яз хайи хуърун мектебдиз хтана. 1963-йисалай къенин ийкъалди, яни 53 йисуз, ада физикадини математикадин муаллимвал ийизва. 1964-1968-йисара ада заочнидаказ Махачкъалада пединститутдин физматни ақылтар хъувана.

Халис коммунист (1965-йисуз партиядин жергейриз гъахъна), хуъре КПСС райкомдин лектор-пропагандист, 10 йисуз педколлективда парторганизациядин секретарь, "юлдашвилин" суддин председатель яз, мектебдин къвалахдихъ галаз санал гътта Советрин уълкве чыкъалди ам хуъре общественный къвалахрин яцъани хъана. Ахътин зурба уълкве чукъун касдин рикI сакланы къбагъулзаяв.

- Гъа девирдин къанун-къайда заз бенгимиш тир: рикIн динжал, пакадин ийкъаъхъ инаннышват ва обществоода гъуърмет аваз гъевеслудаказ къвалахзаяв. Зегъметдин стаждиз образованидиз килигна, лайхлудаказ яшамиш жедай мажиб гузвой. Муаллимрингъахътин гъуърметин авай. Алай вахтунда 53 йисуз муалимвиле къвалахзаяв, зегъметдин медаль (1970-йисуз Ленинан 100 йисас талукъ яз), гъуърметдин грамотаяр авай зазни пешекарвилин юкъван образовани авай жегъилдиз сад хътина мажиб гун бес дуъз яни? Вуч яхъи, кефсуз яз, эхиримжи сеферда завай "къилин" категория тестикъар хъувун патал Махачкъаладиз физ хъана, гъавилля 12-разряддал хъивеънна. Тахъайти гъамиша заз "къилин", сад лагъай категорияр, авайди тир. Гъилиз гъикъван пул къвезва лагъайти, гъафтеда 17 сят, классдин руководство, дафтарар ахтармишун, методкабинетдин заведующий-вални кваз - 10 агъзур манат. Садра къани-таклан къачузрайцентрадиз атана хъфидай пул я. Хуси майшат галачиз къил хуъз жедач. Гъа са вахтунда, зегъметдинни ял

ядай ва яшайишдин шартар - дагълух хуърунбур, амма гъукуматдин сад тир стандартрин программаярни ГИА, ЕГЭ-яр лугъуз, истемишунар - Москвада хътинбур, - къеъдзава тежкибалу муаллимди.

■ Рутул муаллим, виликрай хуъре зурба колхоз авай, гила хуър хуъзвай, тешкилзаяв идара мектеб хъянва. Вуч лугъуз жеда Фиярин хуърун мектебдикай?

- Тарифдин са гафни. 1970-йисуз колхоздин къумекдалди эцигнавай дар классрин дарамат я. Дар классра "къзах пичер" аватлани, хъутъузы мекъя я, пальто хуътуниз жезвач. Эхиримжи 3 йисан вахтунда рак-пенжер дегишишаруники авайдалай са гъял чими, экъу хъанва. Къелунин материалириннин алатрин база пара зайиф я. Вири 60-дав агақына аялар я амайди. Са жуъре къил хуън патал датлана мал-къарадин гъуърьуна авай диде-бубадин патай къайгъударвал авач ва программа пара четин тирвиляя аялрин къелдай ашкы-гъевесни кважъазава. Парарабур ЕГЭ-дикай катзава. Исятда 10-классда са аял ава, 11-классда садни авач.

■ Хуърун гележек гъихътнди яз акъваз?

- Гележек авач. ИкI давам хъйтитла, хуър саки къакъатда. Авайвал лагъайти, исядта хъутъузы хуъре амукъязавиди тахминан 50 къвал - хизан, яни 200-лай артух инсанар я: 18 муаллим, 7 кас дуктурар, 40 кас мадарарни хипехъянар ва яшлубурни аялар.

■ Күй фикирдайлди, дагълух хуър хуън патал вуч авуна къланда?

- Эвелимжи нубатда, мадарвилинни хипехъянвилин субъсетдал лайхху къимет эцигнава къланда. Месела, виликрай са килограмм михъи сарихъ къилин сортунин са шешел гъуър къвезвайти, гила сариз къимет амач - гъял гадарзаяв. Къвед лагъайди, дагълух хуъре инсанар акъвазна къланзатла, аниа яшайишдин къулай шартарни яратмишун чарасуз я. Спортзат, клуб, мобильный телефондин алақъя, интернет, аялрин баҳча ва дуъзгүн мектеб, медицинадин къуллугъ, машиндин рекъер, дурумлу электрикдин экв авачир чакада вуж акъвазда къван!?

* * *

Тукъвей хизандин къил, играми буба ва чехи буба Рутул муаллимди умуръдин вахфалу юлдаш Асиятахъ галаз санал къуд велед (пуд хвани са руш) халъкъдин арада гъуърмет авай инсанар яз тербияламишна, яър сад са пешедин иеси авуна, абуруз къвала-юът тукъвурна. Хайи хуъре информатикадин тарсар гузай чехи хва Тейфух муаллимдилай гъейри, амайбур патара яшамиш жезва. Гъар гатуз ва суваризни хайи ийкъан юбилейриз хизанар чехи бубадални бадедал къил чуѓваз хуързуз хквэзва. Гъа маќъамда хтулриз умуръдин камаллу меслятар къалуруни Рутул бубадиз иллаки лезет гуда. Чинани Рутул муаллимдиз 80 йисан юбилей рикIн сидкъида мубаракзава!

"Илимдиз кам"

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алай йисан 23-апрелдиз Сулейман-Стальский райондин Вини Стадалдат математикадай Къиблепатан Дагъустандин районрин 5-11 классса къелзаяв школьникрин арада "Илимдиз кам" лишандик кваз Х сеферда тешкилнавай олимпиада (яни адад II тур) кылы фена. Малум тирвал, олимпиададин I тур районрин ва шегъеррин юкъван школайра мартдин ваца къиле фена, ана математикадал рикI алай, школада къелзаяв ва и илимдиз итиж ийизвай вири аялривай иштиракиз, чинин алақъунар къалуриз жезвай. Сад лагъай паюна 50 процентдилай тимил тушиз баллар (гъар са задачадиз 7 балл гузва) къазанмишай иштиракиди, олимпиададин гъалибиши хъунапди, II турда иштиракзава.

КУРРУБ КЪЕЙД.

А.Г.БАЛАМИРЗОЕВ 1958-йисуз Вини Стадалдат дидедиз хъана. Хуърун юкъван школа, 1984-йисуз М.В. Ломоносован тъварунихъ галай МГУ-дин механикадинни математикадин факультет акъалтарна. 1996-йисуз технический илимприн кандидателин ва 2006-йисузни докторвилин диссертацияр хвена. Профессор Абдул Гъажибалаевич 80-далай виниз илимдиз итиж ийизвай республикадин са шумуд вуздин муаллим Абдул Гъажибалаевич БАЛАМИРЗОЕВАХЪ галаз съульбетна.

■ Абдул муаллим, цинин олимпиададикай къурелди съульбетнайти къландай...

- Алай йисуз олимпиадада 240-далай виниз аялри иштиракна. Ана Сулейман-Стальский райондилай гъейри, Мегъарамдхуърун, Докъузлара, Къурагъ, Хив районрайни, Дербентва Дагъустандин Оғни шегъеррай, Белик послойдай атанвай аялрени чинин устадвал къалуруна. Алатай йисарив гекъигайла, иштиракирин къадар артух, чирвилерин ерини, са тимил хъайтлани, хъсан патахъ дегиши хъянвайди акъвазвай.

■ Олимпиада Къуне хуси такъатрихъ тешкилзава, тушни?

- Алатай йисара анжак са жуван хуси такъатрихъ тешкилзавай. Цинин йисуз лагъайти, и карда къумекар гайи ксарни мергъяматлувилин къве фонд ава. Ингье абур: къилин категориядин муаллимар, "Йисан муаллим" тъварцын сагъибар тир Аскер АСКЕРОВ ва Гъабибула ГъАБИУЛАЕВ, карчи, математикадай республикадин олимпиадирин гъаличи, М.В.Ломоносован тъварунихъ галай МГУ-дин механикадинни математикадин факультетдин выпускник, физикадинни математикадин илимприн кандидат Мариф КъАДИМОВ, винидихъ тъвар къунвай вуздин экономикадин факультет акъалтарнавай, экономикадин илимприн доктор, профессор Абдусалим АБДУЛГАЛИМОВ, М.В.Ломоносован тъварунихъ галай МГУ-дин геологический факультет акъалтарнавай, экономикадин илимприн доктор, профессор Абдусалим АБДУЛГАЛИМОВ, М.В.Ломоносован тъварунихъ галай МГУ-дин геологический факультет акъалтарнавай, экономикадин илимприн доктор, профессор Навруз ФАТАЛИЕВ, физикадинни математикадин илимприн кандидат, доцент Селимхан АГъАХАНОВ, "Леки" ва "Пери" мөргъяматлувилин фондар.

■ Күй фикирдайлди, аялри математикадиз ийизвай итиж йисандавай-йисуз артух жезвай, тимил?

- Артух жезва, алатай йисуз олимпиадада 158, ци 240 аялди иштиракна. Иллаки 5-7-классса къелзаяв аялрин иштираквал ва абуруз ийизвай итиж къейд авуниз лайхху я. Санлай къачурла, аялри олимпиадада еке ашкы-гъевесдивди иштиракзава, амма абурухъ галаз къвалахна къланзава. Школадин муаллимри алақъунар авай аялриз артухан фикир гуз хъанайти, бажарагъ авай аялрихъ галаз алава къвалах тешкилнайти, хъсан кар жедай.

■ Къетлендаказ къейд авуниз лайхху аялрикай, пишкешрикай раҳайти...

- Зад Дагогни шегъердин 2-нумрадин юкъван школадин 5-классса къелзаяв Ариза Покулевадин ва Дербентдин 19-нумрадин юкъван школадин 7-классса къелзаяв Шамил Семедован тъварар къиле къланзава. Абуруз, олимпиадада къазанмишун мумкин тир 42 баллдикай 40 балл къазанмишунади, тафаватлу хъана. Вини Стадалрин юкъван школада 7-классса къел-

■ Олимпиада тешкилунин ва къиле тухунин фикир гъикI арадал атанай?

- 2006-йисуз докторвилин диссертация хвейила, зун Вини Стадалдат, зи Ватанда, школада къелзаяв, математикадий бажарагъ авай 1-3 ученикдиз, абуруз гъевесдивди, гъязаруши муаллимарни 2-20 агъзур манаддин къадарда аваз пулдин премия гунадин къадарда аваз пулдин премия гунин фикирдади атанай. Сад лагъай сефер яз олимпиада чна 2007-йисуз тешкилнай.

Виллик йисара олимпиада анжак са Сулейман-Стальский райондин школайра къелзаяв аялрин арада къиле тухузтай, къвердавай география гегъенш жезва. Чаз олимпиадада Ахцегъ, Рутул, Агъул районай тир аялрини иштиракна къланзава.

Идалайни гъейри, за республикадин вузра зегъмет чуѓваз 20 йисалайни виниз вахт я. Ариз къевезвайabituriyentrin чирвилерин ери йисандавай-суз услади жезва, вучиз лагъайти школайра тамам чирвилер гунади гъалтайла гъалар пайгарзавач. Ихътин серенжемри гъвечи чавалай аялрин чирвилер хъажуниз къумекда, математика къанарда, бажарагъ авай аялар дуъздади акуудда... Са шакни алачиз, къвле гъузчывал тухузтай гъалтарни Махачкъаладани, Къасумхъурелни, Вини Стадалдани хъсандин къелда.

■ Абдул муаллим, къени крарик къил кутунвай Квезд чухсагъул, Квехъ чандин сагъвал, хизанды хушбахтвал хъурай!

- Къунни сагърай!

Халкъдин яратмишунрин сувар

Гъазурайди -
Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Дагъустандин культурадин министрстводин Республикадин халкъдин яратмишунрин квалин (РДНТ) сайтда хабар ганвайвал, алай йисан 29-апрелдилай 1-майдалди Дагъустанда “Кавказ - сад тир хизан” твар алаз халкъдин яратмишунрин международный форум-фестиваль (“Кеферпатан Кавказдин культурадин ирс - халкъарин садвилин такъат” фестиваль ва “Зи Дагъустан” твар алай Россиядин халкъарин адетрин культурайрин централен форум) кълиле фида. Ана Кеферпатан Осетия-Аланія, Карабаево-Черкесия, Кабардино-Балкарія, Ингушетия, Чечня ва Дагъустан республикайрин, гъакін Ставрополь шөйердин яратмишунрадай колективи иштирақда. Форум-фестивалдин тешкилатчыяр РФ-дин ва РД-дин культурадин министрствояр, Россиядин государстводин халкъдин яратмишунрин Ківал, Республикадин халкъдин яратмишунрин Ківал... я. Адас талукъ мярекатар чи республикада З юкъуз къиле фида, ийкъара гъар са тамашаидиз халкъдин искустводин вичин рикіз хуш тир жанрайзил кипидай мүмкінвал жеда.

Икі, форум-фестиваль 29-АПРЕЛДІЗ, ийкъан сядтін 11-да, Махачкъала Ленинан майдандилай Урusrин театрдин дараматдал къведалди рекея фольклордин парадар ачухуилай башламиш жеда. И юкъуз халкъдин музикадин алатрал къугъунай ва халкъдин

манияр тамамарунай (Махачкъаладин музучилищеда), къульер авунай (Пушкінан къучеда авай культурадин квалае). Россиядин халкъарин адетрин культурайрин централен директорар патал “Этнокультуралык ирс хунын ва машгүрунан карда алай аямдин информацийн технологийн роль” темадай, художественный сеняткарвилер Милли библиотекада ва гамар хурунай Урusrин театрдин фойеда мастер-классар къиле тухуда.

Халкъдин сеняткарвилерай, декоративно-прикладной ва изобразительный искуствойрай Россиядин халкъарин адетрин культурайрин централен выставаяр Урusrин театрдин фойеда, “Кеферпатан Кавказдин культурадин ирс” лишандик кваз аялри чүгүнвай шикилрин выставка Республикадин Милли библиотекада ачухун пландик ква. Югъ, “Кавказ - сад тир хизан” лишандик кваз, Урusrин театрда гала-концерт гуналди ақалтда.

Гүльгузин юкъуз, 30-АПРЕЛДІЗ, форум-фестивалдин мугъманри Махачкъаладик акатзаявай посёлокра (Цийи Хушет, Тарки, Шамхал-Термен) концерттар гуда. Мугъманар ва иштиракияр къадим Дербентдани къабулда. Дүньядын культурайрин ва динрин Музейда “Кеферпатан Кавказдин культурадин ирс” лишандик кваз шикилрин выставка ачуҳда, Дербент шөйердин администрация конференция къиле тухуда.

Эхиримжи юкъуз, яни 1-МАЙДІЗ сувариз, форум-фестивал Махачкъалада Аваррин театрдин вилик квай майдандал “Фестивалдин шикилар” твар алаз концерт-марathon къиле тухуналди ақалтда.

Виридалай хъсан тербиячи

А.АЙДЕМИРОВА

И муқвара Мегъарамдухурун “Солнышко” твар алай аялрин баҳчада “Йисан тербиячи -2016” лишандик кваз райондин конкурс къиле фена. Пуд юкъуз ана иштиракай тербиячыри чинап алақунар, тербиядин квалахда хъсанай цийивилер, аялрин агаљунар къалурна.

Гъяятрилай баҳламишна чагурнавай баҳчада музикадин сес къуд патах чыланвай, мярекатар тухувай зал цукверивди чагурнавай, сивел хъвер алай колективди атанвай мугъманар хушвиледи къабулзаявай ва пианинодал музикальный руководитель А.АБДУЛКЪАДИРОВА тамамарзаяв макъамы гъар са кас вичин аяливилз хутахзаявай.

Мярекат гъа и баҳчадин тербиячыр тири Р.ОСМАНОВАДИНІ Э.НЕСРЕДИНОВАДИ тебриқидин гаф рахуналди ачуна. Мярекатдал райондин конкурсдин нетижаяр къур УО-дин профкомдин председатель Ш.МЕГЬАМЕДОВА, райондин об-

щественный Советдин председатель А.НАГЪМЕТУЛЛАЕВА конкурсантиз и сувар тебрикна. Дишегълиди чи умурь да къазый чадикай, къугъвязвай ролдикай, тербиячин зегъметдикай гөгөненшиз рахана ва ихтин важибу конкурс тухун патал вири шарттар тешкилай “Солнышко” баҳчадин руководстводиз чухсагъуль малумарна.

Жюриди рейсадвилелди 1-чка Мегъарамдухурун “Солнышко” баҳчадин тербиячи Нармина МИСРИХАНОВАДІЗ, 2-чка Советский хурурун “Яру баплах” баҳчадин тербиячи Самура АГЬМЕДОВАДІЗ ва 3-чка Бут-Къазмайрин “Золушка” баҳчадин тербиячи Ирина АБДУРАГЫМАНОВАДІЗ гана.

Конкурсдин гъалиби Н.Мисрихановади вичин зегъметдиз лайхлук къимет гайи жоридиз ва карда вичиздаях хъайи колективдиз чухсагъуль малумарна.

Бахчадин аялри авур къульери, лаъй манийри, келай ширири мярекат мадни гурлу авуна. Шадвилер безетишнавай суфрадихъ давам хъхана.

Чернобылдин мусибатдиз талукъ митинг

Гъазурайди - Алаудин ГъАМИДОВ

Вилик квай юкъуз Махачкъалада Чернобылдин АЭС-дал авария арадал атайдалай инихъ 30 йис тамам хъуниз талукъарнавай митинг къиле фена.

Мярекат ачуналди, “Союз-Чернобыль” тешкилатдин руководитель Салигъ ИСМАИЛОВА 30 йис идалай вилик Чернобылдин АЭС хъиткынуни миллионралди инсанлиз еке зиянар гайди рикъел хана.

“А ийкъара чна чи гражданвилин буржи къилиз ақудунда. Къе лагъайта, телефон хъайибур еке гъайиф чүгүнвиде рикъел хизва. Амма Чернобылдин зонада мягъкем хъайи дүстүрилиң руыгъ садрани зайиф жедач, чи

Милли программадин бинедаллаз 73 касдиз ва телефон хъайибурун хендедайриз 270 миллион манатдин квалахар сертификатар гана. Алай йисуз гъаҳтиң сертификатар гун патал 220 миллион манат чара авунва. Чна Чернобылдин АЭС-дин авариядин чуру нетижаяр терг авунин квалахра иштиракай вири къегъалприз чухсагъуль лугъузва. Инсанрин хушбаҳтвас патал чин чанар гайи иттириз баркалла!”, - лагъана Анатолий Къарибова.

Махачкъала шөйердин администрациян къилин заместитель Запир АЛХАСОВА “чернобылвийри” жегъилар тербияламишунин карда активилелди иштиракун важибу тирди, абурун къегъалвилер ақалтзавай не силдиз чир хъун лазим тирди къейдна.

МВД-дин къенепатан къуллугъдин полковник Сахават САХАВАТОВА алава хъу-

арайра гзафбур амач, чи везифа гила телефон хъайибурун хизанриз алакъдай күмекар гунигай ибарат жезва”, - лагъана С.Исмаилова.

Авария хъайидалай инихъ 30 йис тамам жезвай ийкъарин вилик Махачкъалада чернобылвийриз эцигнавай памятник ремонт хъувуна ва адаптацияри гайи чакаяр къайдадиз хана.

Дагъустан Республикадин Гъукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий КъАРИБОВА Чернобылдин мусибат экологиядин жильтедай XX асирдин лап еке бедбахтилерикада сад яз гысабазавайди, Россиядин Федерациядин законодательстводин бинедаллаз зиянар хъайибуруз яшайдин рекъяй күмекар гузвийдин къейдна. - Алай вахтунда Дагъустанда ахътин игътияж авай 2000 кас яшамиш жезва. Абуруй 1,3 ағъзур кас инвалидар я. Мусибатдик телефон хъайибурун 258 хизандиз алава пулар, пособияр ва маса күмекар гузва.

Митингдаг авариядин нетижаяр терг авунин квалахра иштиракайбурун хтулри мусибатдин ийкъаз талукъарнавай шириар келна. “Союз-Чернобыль” общественный тешкилатди в шөйердин администрацияди аялриз махсус дипломар ва къиметлу пишкешар гана.

Чернобылдин авариядин нетижаяр терг авурбуз Россиядин МЧС-дин медалар гана. “Чернобылвийрин” ихтиярар ва иттижар хъунин карда гзаф йисара общественный квалах тухвай активистизни шабагъар гана.

Ядигардин имарат хкажда

Нариман КъАРИБОВ

Дербентда шөйердин администрациядин къарардалди Чернобылдин авариядин чуру нетижаяр арадай ақыудунин квалахра иштиракайбурун гъуърметдай монумент эцигда.

26-апрелдиз Дербентда Чернобылдин арадал атай бедбахтилин нетижаяр арадай ақыудунин квалахра иштиракай дербентийрин гъуърметдай мярекат тешкилнавай. Ана Дербент шөйердин къил Мегъамед ЖЕЛИЛОВА, Дербент райондин къил Огни шөйеррин военный комиссар Адил КъУЛИЕВА, Дербентдин “чернобылвийрин” Союздын председатель Рамазан ГъАЛИМОВА, шөйердин ва райондин администрацийин къуллугъчайри, Дербентдин “чернобылвийри” масабурун иштиракна.

“Дербентдай Чернобылдин авариядин чуру нетижаяр арадай ақыудиз гъуърметлү-

даказ 100 кас фенай. Къенин юкъуз абуруй амайди анжак 48 кас я. Чна масабурун умурь патал чин чанар къурбанд авурбуз эку къаматриз икрамзала. А квалахра иштиракай гъар садас сагърай лугъузва. Къе мярекатда иштиракавай “чернобылвийрихъ” чаз чандин сагъвал, яргы умурь хана кланзаза...”, - лагъана М.Желилова.

Малик Баглиева вичин раҳунра “чернобылвийрин” къегъалвилер къейд авуналди, абуру ақалтзавай не силар ватанпересар яз чехи хъунин карда хъсан чешне къалурзавайди къейдна. Адан гафарай малум хъайивал, Дербент шөйердин администрацияди Чернобылдин авариядин чуру нетижаяр арадай ақыудунин квалахра иштиракайбурун гъуърметдай монумент эцигнин къарап къабулнава. И месәлада къил ғын патал 1 миллионн 500 ағъзур манат пул чары авун планамишнава.

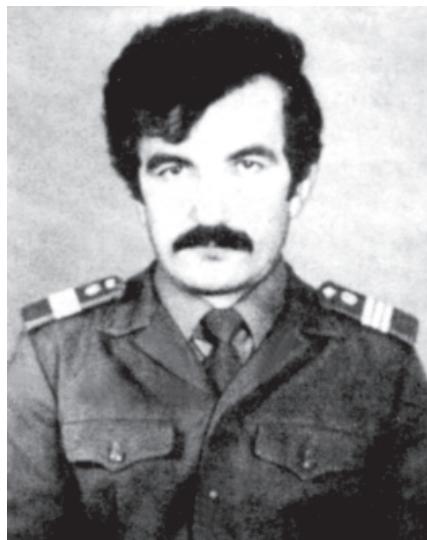
Мярекатдин сергъятра аваз “чернобылвийри” гъуърметдин грамотаяр, пулдин премияр, пишкешар вахкан. Гуруыш “Дербент” ансамблди гайи концертди ақалттарна.

Вири сад хъана

“Чернобыльвири” гъамишалугъ яз чин риклера тіл тунвай Чернобылдин АЭС-дал авария хъайи мусибатдин югъ, анал ківалахдайла, радиация себеб яз дүньядилай фей 80 жегиль чан рикел хана. Ана “чернобыльвир” тирагъзур дагъустандыкай III-группадин, 200 касдикайни II-группадин инвалиидар хъанва. Хейлинбурун сагъламвал гъамишалугъ яз гүнгүнай акътнава. Ибурулай гъейри, 1957-йисуз Челябинский областда хъайи авариядип чуру нетижаяр арадай акъудайбур, Семипалатинск-дин полигондана күллугъайбурни рикелай ракъурдай ихтияр авач.

А.АГЬМЕДОВ,
милициядин капитан

Чернобылдин АЭС-дин 4-блок хъиткынна лагъай чулав хабар неинки са украйнвири, гъак виликан ССР-дин вири халкъары чин кылел атанвай мусибатдин дүшшүш хиз къабулнай. Күрүр вахтунда къуд патахъай - стха республикай жуъреба-жүре күмекар агадынай. Амма сифте нубатда иниза кіланзай күль-

М.Омаров

мек инсанринди тир. Вирида анал ківалахун гъикъван хаталу ятла, чинни ийизвай. Ятланы хейлинбуру Чернобылдин АЭС-дин чуру нетижаяр арадай акъудунин карда гүгъульлудаказ иштиракна. Дагъустандайни аниза тімил касар феначир.

Азербайжан Республикадин Күсар райондин Укур хүртүр тир ОМАРОВ Мегъамеда, Чернобылдин АЭС-дал авария хъайила, Къазахстандин Шевченко шеъверда эцигунрал шофер яз ківалахздавай. 1986-йисан 18-июлдилай 30-сентябрдади 605 - эцигундардай управленидин составдик кваз, ам гүгъульлудаказ ЧАЭС-дал ківалахиз фена, къве варзни 12 йиңкян къене къуд лагъай блок кілевирн патал бетон гъазурдай оператор-машинист яз зөгъмет чыгуна, 13-14 рентген къабулна. Исятда, - лагъузва Мегъамеда, - зи сагъламвал са акъван гъансанзава. Чернобылдин АЭС-дал ківалахдайла къалурай виклеквийлай алай

вахтунда къенепатан күшунра күллугъязавай М.Омаров “Мужество” орден гүнис кіалпурнава.

- За Чернобылдин АЭС-дин 4-блок хъиткынна вахтунда Харьковский областдин Чугуев шеъверда Советтин Армиядин жергейра къуллугъязавай, - лагъузва Д.ИСРАФИЛОВА. - 1986-йисан 3-майдилай 26-августдалди гъукуматдин тапшургү килиз акъудун патал Харьковдин химический бригададик кваз зун Чернобылдин реке тұна. З варзни 20 йиңкян

Д.Исраилов

къене за анал лап активдаказ ківалахна. Чна ағалияр чиркин чакрай масанрази акъудна, кана хирер хъанвайбур медицинадин идарайриз агадынай.

ЧАЭС-дал ківалахунра иштиракунай Д.Исраилов “Телеф жезвайбур къутармишунай” медаль гүнис кіалпурнава. Алай вахтунда ам Дагъустандин Огни шеъвердин ОВД-да милиционер я.

Тиригъи МЕГЪАМЕДОВ Абдулхаликвазни Чернобылдин фин кысмет хъана.

- 1988-йисан апрелдиз Ростовда ССР-дин МВД-дин юкъван махсус школада келзәвай чун, - рикел хизива ада, - ССР-дин къенепатан краин министрдин бүйргүзделди Чернобылдин реке тұна. Ана чун 40 юкъуз хъана. Күллугъын постарал акъвазун тир. Постарни касни амачир баябан хүрера авай. Чи везифа и хүрериз ківалер таращадайбур, махсус пропуск күрнә машинар ахъай тавун тир. Идалай

гъерий, чин ківалериз ихтиярсуз хъфена яшамиш жез кіланзайбүрнү авай. И кардизни чна рехъ гана виже къвезвачи.

Чқадал агадайла, чаз милициядин работники парталар гана. Чи парталар целлофондин турбайра тұна, ракъун еке шкафра эцигна. Ахпа чаз радиация алцумдай, гъэр са касди гыкъван радиация къачунватла чирдай прибор (накопитель) вугана, накопителрин нұмраяр ва чи фамилияр къевана. Хкведайла, виридавай накопителлар вахчұна ваза күн вири хъсан гъалда ава, күс сагъламвилиз са зиянни хъанвач лагъана. Чи гъал хъсанзавани, писзанвани икъван фад чир хүн мүмкин ківалах туширди чаз чизвай. Гъакыкъатда чна гъикъван дозаяр къачунатла, чакай чыннуыхна.

И чакрай ақъвазункай, яшамиш хъункай беденди зарап авайди чизвайтәнни, инсанрин вил чин ківаликай, чеб хайи, чехи хъайи ерийрикай, чуыллерикий атгүзвачи. Абур, са күльпү кар багъна къуна, хүрериз хквезд алахъязавай. Амма чи вилек эцигнавай месәла сад тир - пропуск гвачир кас хуъруз ахъай тавун.

А.Мегъамедов

Инал ихтиин са дүшшүш хтана зи рикел. Урusrин суварин югъ тир. Чаз вилекамаз къе вири хүрериз ағалияр чин диде-бубайрин сурарал къведайдакай хабар ганвай. Сятдин цүссад хъайила, автобусрин, къезил машинирин сел хүрерихъди ахмеш хъана. Чун абур ахтармишиз агадынай. Рациядай командирдихъ галаз алакъа хъана, алова күмек ракъурн тілабнаба. Инсанар хуъруз ахъайдай ихтияр чаз авачир. Ятланы автобусрай эвичина, инсанар гъарма сад са патахъ чиклана, гъарда вичин ківал галай патахъ еримишна. Чи КПП авай ківалин исесиди чаз бегем гъарай-эверни авуна...

Эхъ, дагъустандыкай АЭС-дин 4-блок хъиткыннан чин ківалип атай мусибат хиз къабулнаба. Вирида сад хиз гъил-гъиле вугана, чин сагъламвални рикелай ракъурна, къегъалвиледи ківалахна. Вирида сад хъана, еке мусибатдин вилек пад къуна.

Рикелай алатдач

А.АЙДЕМИРОВА

1986-йисан 26-апрелдиз Чернобылдин АЭС-дин къуд лагъай энергоблок хъиткыннин нетижада рикелай тефидай еке бедбахтвал арадад атана. Къанни цүд ийс алатнаваттани, авариядин шағындын, нетижаяр терг авуник пай күтурбурун рикелай а мусибатар алатзава. Тек са Мегъарамдухурун райондай аниза яхцүр кас фена, абурукай къве касди лап хаталу зонада ківалахна. Идахъ галаз алакъалу яз, 25-апрелдиз райондин администрациядин заседанийн залда ийкъаз талуқарнавай мярекат къиле фена. Ана райондин администрациядин кылпин заместитель М.Абдуллаева, военный комиссариатдин отделдин начальник Э.Гажиев, “чернобыльвирин” Союздин председатель Ф.Ибрағымов, авариядин нетижаяр терг авур иштиракияр ва абурун умьурдин көншашар авай.

Мярекат, сифте гаф раҳуналди, администрациядин кылпин заместитель Марта Абдуллаевади ачухна ва къанни цүд ийс идайлай вилек хъайи бедбахтвилек, Чернобылдин фейи чи районэгълийрин къегъалвилекай ва абурун акъалтзавай несил патал чешне тирдакай лагъана. Ахпа М.Абдуллаевади райондин администрациядин кылпин тіваруннанъя общественный умьурда активвиледи иштиракавай, акъалтзавай несил ватанпересвилин руғыдальлаз тербияламишизай Чернобылдин мусибатдин иштиракияр хъайи Ф.Ражабоваз (Кирка), К.Алибеков (Хтун-Казмаяр), Ф.Алиеваз (Ярагъ-Казмаяр) ва С.Абдурағмановаз (Советское) гъурметдин грамоталяр гана.

Гүлгүйнлай мярекатдал рахай “чернобыльвирин” Союздин председатель Фейзудин Ибрағымова мусибатдин ийкъар рикелай хана ва къенин юкъуз чи арада амачир юлдашар, са деңкъида кисна ківачел къарагъунади, рикелай хана. Райондай күмекдиз фейи къегъалай руҳвайриз мад сеферда чухсағыл лагъана ва рикелай аламукъдай пишешар гана.

Эхирдай Фейзудин Ибрағымова Россиядин “чернобыльвирин” Союздин тіваруннанъя райондин УСЗН-дин яшайишдин рекеяй ветеранриз күллугъязавай отделдин начальник Б.Шихъайбовади, “чернобыльвирин” краин рекеяй пешекар Д.Хидировади, дұхтур-гематолог Э.Селимовади чухсағыл ма-лумарна ва абурун грамоталяр вахкана.

Чун абуруз буржуу я

Тажидин МЕГЪАМЕДОВ

Сулайман-Стальский райондин администрацияда Чернобылдин авариядин чуру нетижаяр арадай акъудунин карда активдаказ иштиракайбүрхүт галаз гүрүшимиш хъана. Иниза Махачкъаладайни мұғыманар - “Чернобыль” союздин председатель М.Шанавазов, “Чернобыль” союздин Сулайман-Стальский райондин отделенидин председатель З.Мирземегъамедов, райондин ағалияр яшайишдин рекеяй хұдай управленидин начальник М.Абдулмуталибова ва маса касар рахана.

“Чун абуруз буржуу я” макъалаяр 1996-йисан 31-майдиз акъатай “Лезги газеттей” къачунва.

Чернобылдин мусибатдин чуру нетижаяр арадай акъудай Сулайман-Стальский районэгълияр райондин руководстводихъ галаз гүрүшимиш хъайидалай гүлгүйнлиз

Олимпиададин Цай күкіүрна

21-апрелдиз Грецияда, Пелопоннес полуостровдал, Рио-де-Жанейрода кылес фидай гатун Олимпиададин күгүнрин цай күкіүрна. Идакай ТАСС-ди хабар гузва. Къадим грекрин ибадатхана - Гера дишегельги гүцран мескенда-башламишай цүн эстафета нақы, 27-апрелдиз, "Рио-2016" тешкилтувилини комитетдин делегациядив вахкана.

Мярекат ачухдай вахтунда Международный олимпийский комитетдин (МОК) Президент Томас БАХА Олимпиададин Цай ислэгвилин, къенивилин ва инсанвилин девлеттин ярж тирди къедна.

-Тамам 3 агъзур йис идалай вилик и чкада, къадим Грецияда, сад лагъай Күгүннар кылес тухванай, - лагъана ада. - Чна Грециядиз ва грекриз ихтиин зурба сувар, Олимпиада хытин еке девелет вири дүньядиз

багъишунаи чухсагъул лугъузва. Олимпиададин күгүннар чун вири дүньядихъ галаз алакъалу ийизвай тақатдиз элкъевнена. Олимпиададин Цай күкіүрн алатай вахтарни гележег алакъалу ийизвай легъзе я. Кризиси басрух гузтай алай девирда Олимпиададин күгүннар садвилин ва ислэгвилин яржариз элкъевнена. Чна тариҳда мад са гел тазва: сад лагъай сефер яз Олимпиада Кылбепатан Америкада кылес фида. Умудту я, вири Бразилиядин күмек галаз Рио-де-Жанейродилай Олимпиада вини дережада аваз кылес тухуз алакъда, - алана хъувуна Томас Баха.

Грецияда Олимпиададин Цай күкіүрайдалай куулухъ цүн эстафетадин сад лагъай пай башламиш хъана. Рио-де-Жанейродин Олимпиададин чирағ газ чукурай сад лагъай кас спортивный гимнастикадай дүньядии чемпион Элефтериос Петруниас я.

Къед авун лазим я хьи, Олимпиададин эстафетадин милли паюнив Бразилиядин меркез Бразилия шегъерда 3-майдиз эгечида ва ам. Олимпиададин күгүннар башламишдай ийкъалди, 5-августадалди, давам жеда. Икъл, 95 юкъуз цүн эстафетади 20 агъзур километр мензилда чилин шардилай цар илитди, 16 агъзур километр мензилда цавун бушлухрани "лув гуда". Санлай къачурла, Бразилиядин 300-далай виниз шегъерра 12 агъзур кас чирағ газ къекъведа.

* * *

Ийкъара Москвада, Третьяковский галереяда, Россиядин хжанавай командаи алай йисуз Рио-де-Жанейрода кылес фидай Олимпиадада ва Паралимпиадада иштиракун патал алукъдай пек-партал (форма) официальнидаказ къалурна. Россиядин Олимпиададин комитетдин (ОКР) Президент Александр Жукова спортсменар патал форма гъазурунай Bosco компаниядиз чухсагъул малумарна.

Чи улкведин хжанавай командаидин формадиз тамашиз Третьяковский галереядиз атанвайбурун арада хоккейдай Олимпиададин күгүннин гимишдин призёр Павел Буре, спортивный гимнастикадай Олимпиададин 4 сеферда чемпион Алексей Немов, муркадал гуярчегдаказ күгүнай Олимпиададин чемпионка Татьяна Навка, спортивный гимнастикадай Олимпиададин къве сеферда чемпионка Светлана Хоркина ва масабур авай. Абуру спортдин пек-партал гъикл ақвадатла виликамазни къалурнавай.

Малум хайивал, спортсменрин тамам комплект 48 шейнинкай ибарат я, абурун арада Олимпиададин күгүннара спортивдин жуэрье къалурзай яржар алай футбольярни ава.

Форма гъазурай касари урус художникрин-авантгардистрин, гъа гъисайдай яз Казимир Малевичан ва Василий Кандинскийдин концепциядикай даях къунва.

Араз Алиеван Кубок патал

ФУТБОЛ

"Күрагъ район" муниципалный тешкилтдин официальный сайтда хабар ганвайвал, 25-апрелдиз Күрагъарин стадиондал Советтин Союздин Игит Араз Алиеван Кубок патал жаван футболистрин акъажунрин финал кылес фена. Ватандин Чехи диявела гъаливал къазанмишна 71 йис тамам хъуниз талукъарнавай акъажунра Аладашдин, Күрагъарин 1-нумрадин, Моллакентдин СОШ-рин ва Киргизирин спортдин школа-интернатдин командайрик кваз 1999-2000-йисара ханвай вишалай виниз жаванри чин устадвал къалурна.

Къед авун лазим я хьи, спортивдин серенжемдин макъсад Игит ватанэгъидин твэр эбеди яз риклера хүн, акъалтазавай несил ватанпересвилин руьъдаллаз тербияламишун, школайра келезавай аялрин арада дуствилин алакъаяр мягъемарун тир.

Итижлу акъажунрин нетижада Аладашдин СОШ-дин командаи 1-чка куна. Адас А.Алиеван Кубокни гана. Күрагъарин 1-нумрадин юкъван школадин команда-2, Киргизирин спортдин школа-интернатдин команда-3 ва Моллакентдин СОШ-дин ко-

мандани 4-чкайриз лайиху хъана. Турнирда иштиракай вири командаляр медалар, грамотаяр ва къиметлу пишкешар гуналди къедна. Виридалайни хъсан футболист яз гъисабай Аладаш хъуряй тир Расул Рамазановаз ва виридалайни хъсан гъужумдайди яз гъисабай күрагъви Ренат Сафаралиеваз спортивный формаяр гана.

Жаван футболистрив шабагъар Күрагъ райондин ветеранрин ва агъсакъярларин Советдин председатель Фахрудин МИРЗОЕВА, район администрациядиин кылини заместитель Альберт ИСАЕВА, экономи-

микадин отделдин начальник Идрис МУСЛИМОВА ва Күрагъарин ДЮСШ-дин тренер Руслан БАБАЕВА вахкана. Турнирдин нетижаяр къуниз талукъарнавай шад мярекатдал рахай райондин физический культурадин спортдин ва же гъильрин кратин рекъяр отделдин начальник Рамиз РАМАЗАНОВА СССР-дин Игит Араз Алиеван умумурдин рекъякай ва къегъалви-лерикай күрелди сүгъетнана ва "Күрагъ район" МО-дин кылес авай касариз спортдин мярекат тешкилтнайни кылес тухунай чухсагъул малумарна.

"Дагъустан" 3-чкадал

ВОЛЕЙБОЛ

Алатай киши вирийкъара Каспийскда, Али Алиеван твэрүнүхъ галай Спортивдин дворецда, волейболдай Россиядин чемпионатдин эхиримжи, 22-турдин сергъятра аваз Москвадин государствовдин технический университетдин ("МГТУ") командаиди кылес фейи күгүнначи Республикаин командаи 3:0 (25:22, 25:12, 29:27) ва 3:1 (25:21, 25:23, 25:14) гъисабдалди гъаливал къазанмишна.

"Дагъустан" команда: Тарасов, Жаватханов, Дрозд, Багрей, Никишин, Еремин (л), Гайрбеков (л).

"МГТУ" команда: Тютин, Кулгин, Мельников, Садаков, Тертышников, Маслиев, Окунев (л).

РИКИЕЛ ХХИН: Эхиримжи турдал къедалди чи команда, 79 очко къазанмишналди, турнирдин таблицада 3-чкадал алай. Имни гульчинн Царыце авай Челябинскдин "Торпедо" командаидилай 3 очкодин

гзаф тир. "Дагъустандивай" яргъал вахтунда 4-чкадилай виниз хжак жез, къенкъечи пуд командаидин жергедиз мукъва жез алакъаваир.

Къед тавуна жеда, эхиримжи турдин күгүнлигай чи командаи 3 ва 5-чка күн аслу тир. "Буярунждин" къадар-кысмет "Дагъустан" ва "Торпедо" командаидир яржариз кыланзай. 5-чка патал "МГТУ" ва "Грозный" "гуярчигиши" хъун гөрек тир. Амма 22-турдин сергъятра аваз кылес фин лазим тир күгүннара Санкт-Петербургдин "Автомобилист" күгүнрикай хкечүнүз килинга, "Торпедо" командаидин 76 очкодал 6 очко алана хъянвай, 2015-2016-йисарин күгүннин сезон и командаи 82 очко къазанмишналди алакъалтнавай.

Волейболдай Россиядин чемпионатдин кылини "А" лигада гъаливал ва Россиядин Суперлигада иштиракай мумкинвални Ленинградский областдин Сосновый Бор шегъердай тир "Динамо-Ло", 2-чкади Екатеринбургдин "Локомотив-Изумруд" (95 очко) командаидир къазанмишна.

Чин гъазурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

ЛезГи газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гъукумат
367000, Махачкала, пл. Ленина, 1
КЫЛИН РЕДАКТОР
А.У. САЙДОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

**КЫЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ**
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55
**КЫЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ**
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САЙДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62
КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЬАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
М. ИБРАГИМОВ

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.40

Газет "Лезги газетдин" компьютерин базада гъазурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин күчө, б.

Тирајс 8310

Макъалаяр редакцияди түкълур хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гузувач ва абур эл-къеңа вахкузувач. Редакциядини макъалайрин авторрин фикирарад сад тахбун мумкин я.

Газет массовыи коммуникациирин хиле законодательстводал амал авунал гъучивал авунни ва культурадин ирс хуний рекъяй РД-дин Федеральныи күллүттүдин Кыблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хуувнава.

ПИ №ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

**РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:**

367018, Махачкала,
I Петродин проспект, 61.

7-мертеба.

(Г) - И лишандик квай материалар гъакъидих чапзавайбур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД

Отделение - НБ РД г.Махачкала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракфай!

Сулейман-Стальский райондин Къасумхурел яшамиши
жезвай къегвал хва ва буба, зэгъметдин ветеран
Усман ВАГЬАБОВАЗ:

Бубадин 80 иис
80 иис я бубадин,
Играми ва багъа тир,
Чун, хтулар, вичизни
Сад садалай ала тир.
80 иис я бубадин,
Хизандин руъъ, гъава тир,
Рушаринни рухвайрин
Гъар дердиниз дава тир.
80 иис я бубадин,
Мукъва-къили пара тир.
Алхиши сад я виридан:
Хурай ман вун Худади
Играмидиз, аладиз,
Мубаракар хъийирвал
Вии иис Усман къужасидз.

ВАЗ ВУН ХАЙИ ЮГЬ ТИР 1-МАЙ ВА 80 ИИСАН ЮБИЛЕЙ
РИКИН СИДКЫДАЙ ТЕБРИКЗАВАЙ, ВАХХ САГЪЛАМ ВА
КЛУБАН ЯЗ СА 20 ИИС МАД ХЪХБАНА КІАНЗАВАЙ
РУХВАЯР, СУСАР, РУШ, ЕЗНЕ, КЪАВУМАР, ХТУЛАР ВА
ВИРИ БАГЪИЯР.

РФ-дин зэгъметдин ва ағвали-
яр яшайишдин рекъяй хуний ми-
нистерстводин РД-да авай "МСЭ-
дин Кылин бүородин" патав гвай
МСЭ-дин 11-нумрадин бүородин
руководитель, кылин категори-
ядин дүхтүр Гүлмурат Сейфулла-
гъович ЭСКЕНДЕРОВАЗ:

Гъурметтуу.

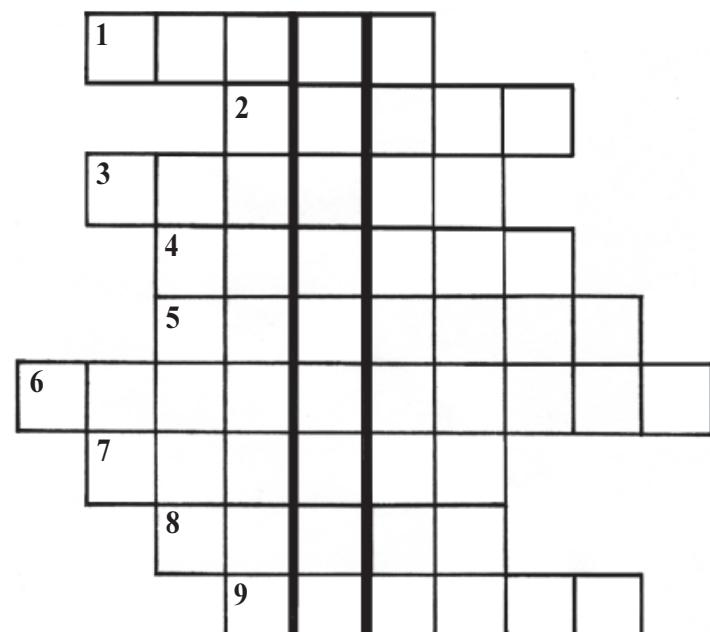
Гүлмурат Сейфуллаевич!
Чнаrikdin сидкыдай ваз - жу-
ван пеше лап хъсан чидай савад-
лу пешекардиз, лап муракаб месэ-
лайр гъялиз алакъдай, масадан
дердиникай хабар къадай касдиз, жегъилрин насыгъат-
чилиз - вун хайи югъ мубаракзава. Чаз вахх сагъламвал,
уъмуърдин яргъял ийсар, къалахда агалкъунар, хизанды
хушибахтгувал хъана къланзана.

"РД-да авай МСЭ ГБ-дин" ФКУ-дин коллектив, дустар,
танишар ва Россиядин ЖС-дин член Буба МЕЛИКОВ

Чайнворд (аялар патал)

Түкълурдай - Салигъ ИБРАГИМОВ

ДҮҮЗ ЦАРАРА: 1. Къушунар. 2. Солдат. 3. Дагъустанви Советрин Союздин Игит. 4. 2001-2005-йисара Россиядин оборонадин министр. 5. Солдатдин партал. 6. Чи ватанзэгли генерал. 7. Генералиссимус Иосиф Джугашвили. 8. Дяведин майдан. 9. Санкт-Петербургда крейсер-музей.

Эгер суалприз дүүз жавабар гайитла, юкъва авай тик царапе са лезги хчин, Советрин Союздин Игитдин фамилия көлелиз жеда.

"ЛГ"-дин 16-нумрадиз акътатай кроссвордин жавабар:

ДҮҮЗ ЦАРАРА: 1. Партийлар. 7. Фер. 8. Бахт. 10. Енге. 14. Хашпара. 12. "Лира". 20. Част. 21. Лак. 23. Рэстоплица.

ТИК ЦАРАРА: 1. Памбаг. 2. Тафт. 3. Ибре. 5. Тюлень. 9. Хатакар. 11. Награда. 12. Цапан. 15. Гилияр. 16. "Антика". 19. Алат. 20. Чжал.

КРУГРА: 4. Лайхлувал. 6. Милиционер. 13. Нехирбан. 17. Иран-стха. 22. Истисмарчи. 24. Сабурдалди.

Нумрадиз шиир

Соня ИБРАМХАЛИЛОВА

Гайиф музей

Смалприн хуър, Шагъдагъ хъиз
вич зурба тир,
Яран иифиз ясдин хабар
галукъна:

- Чехи шаир Сулейманан
дарамат

Кана михъиз, чух хъана,

руъх амуқъна...

Чунгуйрдин ван туна хурурн
дереда,
Жавагъирар түкълурнай чаз
шаирди.

Къе симери цай къачунвай
береда

Рульгъ ракана цавун аршадай
шаирдин.

Къвачел алуқл авур къульне
шаламар,
Аманат яз гузгуъд кланик
хуъз хъана.

Адан валчагъ, ценерик квай

каламар,
Хайи къваде къуланфериз
куз хъана.

Амлұз жедач а Меккадин
шегъре рехъ,
Клевиз къунва Сулейманан
дуувури.

"Килиг, залум, чир хъухъ ваз ам
тушир тек!"

Ван къачунва чи Смалприн
дуугури!

Сергоди савкъат яз гайи
а машин
Иифен чавауз цун къармаха
гъят хъана.
Душман вуж я? Чаз килигдай
гъинва чин?..

Амукърай вич къве гъипни
галат хъана.

Гъич чарада авунач чаз а
къвалах,
Кукра неда таран сечме ичин
къен.
А хайндин фикир фирай са
къвалахъ,
Ахварайни акеадайвал вичин
хъен.

Чи уъмуърдин рехнеяр Къайгъударвал бес тахъайла...

Рагъидин ЭМИНОВ

Малум тирвал, са шумуд иис
идалай вилик, Ахцегърин хурурн
хейлин маса күчейра хъиз,
А.Аливердиеван тъварунихъ га-
лай күчедани къир цанай. Алай
вахтунда инаг лап писъалда ава.
Ана еке лекъвер арадал атанва.
Гъар сефера марфар къвайила,

анярат къват жезва. А.Аливер-
диеван тъварунихъ галай күче
ихътин гъалда аваз гзаф ийсар я.
Инсанар, аялар ва автотехника
гзаф авай күчедал ГИБДД-дин
патай гъучивал тахъун дузыяни?
Яраб ихътин татугай гъалар гъи-
ван вахтунади давам жедатла?
Им, шаксуз, талукъ тир идара-
рин патай къайгъударвал бес та-
хъунин лишан я.

А.Аливердиеван тъварунихъ галай күче ихътин татугай
тъалдиз атанва

Утерянный аттестат об основном общем образовании за № 00518001012323, выданный в 2015 году Касумкентской СОШ №1 Сулейман-Стальского района РД на имя Гаджиагаевой Зух-рехалум Абдулагаевны, считать недействительным.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди МЧС-дин къул-лугъдин ветеран

Гъамзат Тагирович ОСМАНОВ
рэгъметдиз финихъ галаз алакъалу яз адан хизандиз, вири багъ-
рийриз башсагълугъвал гузва.

РД-дин культурадин министерство, РД-дин МК-дин Республикадин халкъдин яратмишунрин къвали, республикадин культурадин управленидин органын работники и граммы

ДИДЕ
кечимиш хуниихъ галаз алакъалу яз РД-дин лайихлу артистка, ашукъ-
рин "Шарвилли" халкъдин ансамблдин солистка, Ахцегъ райондин
культурадинни машгъулардай хуърерин уртак централдин фольклордай пешекар Къурбанова Рубабадиз башсагълугъвал гузва